

MESTNA KNJIŽNICA LJUBLJANA

Simon Drofelnik

**BRALNA KULTURA IN SPODBUJANJE BRALNE IN INFORMACIJSKE PISMENOSTI
OTROK IZ RANLJIVIH SKUPIN: PRIMER MESTNE KNJIŽNICE LJUBLJANA –
KNJIŽNICA POLJE**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2023

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Simon DROFELNIK

Naslov pisne naloge: Bralna kultura in spodbujanje bralne in informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin: primer Mestne knjižnice Ljubljana – Knjižnica Polje

Kraj: Ljubljana

Leto: 2023

Št. strani: 37

Št. slik: 13

Št. preglednic: /

Št. prilog: 3

Št. strani prilog: 11

Št. referenc: 21

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v Mestni knjižnici Ljubljana.

Mentor v času strokovnega usposabljanja: Ksenja Grešak

UDK: 027.02:028.5(497.4Ljubljana)

Ključne besede: bralna kultura, bralna pismenost, informacijska pismenost, branje, otroci

Izvleček

V nalogi smo proučili področje bralne kulture, bralne ter informacijske pismenosti in obravnavali spodbujanje bralne pismenosti otrok na podlagi strokovne literature, strokovnih priporočil in standardov. Opisali smo lokalno okolje, kjer Knjižnica Polje deluje in težave, s katerimi se spopada pri spodbujanju bralne in informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin. Predstavili smo bibliopedagoške dejavnosti, ki jih knjižnica izvaja, tako klasične kot tudi tiste, ki jih je knjižnica v preteklem letu izvajala na novo. Namen raziskave je ugotoviti, kako bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Polje vplivajo na bralno in informacijsko pismenost ciljne skupine. Zanimalo nas je, kakšen je bil odnos ciljne skupine do knjižnice in knjižničarjev ter branja pred in po uvedbi novih bibliopedagoških metod. Cilj raziskave je ovrednotenje učinkov bibliopedagoških dejavnosti Knjižnice Polje na lokalno okolje. V raziskavo smo vključili starše ciljne skupine, strokovne delavce, zaposlene v Knjižnici Polje, v osnovnih šolah ter v nevladnih organizacijah, ki delujejo v lokalnem okolju. V raziskavi je bil uporabljen kvantitativni pristop, uporabili smo anketno metodo. Rezultati so potrdili ustreznost ter učinkovitost klasičnih in novih oblik bibliopedagoškega dela za spodbujanje bralne in informacijske pismenosti ter izboljšanje odnosa ciljne skupine do knjižnice, knjižničarjev in branja. Raziskovanje je izhajalo neposredno iz dejanskih potreb uporabnikov Knjižnice Polje in vključuje izvorno reševanje izzivov pri delu s ciljno skupino ter prikaz dobre prakse strokovnega sodelovanja in povezovanja Knjižnice Polje z organizacijami iz lokalnega okolja. Ugotovitve bodo v pomoč in spodbudo pri nadaljnjem načrtovanju, organiziranju in izvajanju bibliopedagoškega dela z namenom spodbujanja bralne in informacijske pismenosti otrok.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	1
2 KNJIŽNICA POLJE.....	3
2.1 KNJIŽNIČNE VLOGE.....	3
2.1.1 Knjižnična vloga bralna kultura in bralna pismenost otrok	4
2.1.2 Osebje in kompetence	5
2.1.3 Knjižnična zbirka	5
2.1.4 Prostor in oprema	5
2.1.5 Pravila poslovanja	6
2.2 OTROCI V KNJIŽNICI	6
2.2.1 Otroci iz ranljivih skupin.....	7
2.3 STROKOVNO POVEZOVANJE	8
3 BRALNA KULTURA, BRALNA IN INFORMACIJSKA PISMENOST OTROK.....	9
3.1 MOTIVACIJA ZA BRANJE.....	11
4 ORGANIZACIJA BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI	13
4.1 BIBLIOPEDAGOŠKO DELO	13
4.2 BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI ZA OTROKE V KNJIŽNICI POLJE.....	14
4.2.1 Ure pravljic.....	14
4.2.2 Uganke	14
4.2.3 Nemške ure pravljic	15
4.2.4 Rastem s knjigo	15
4.2.5 Ustvarjalne delavnice	15
4.2.6 Bralni klub Osnovne šole Polje.....	15
4.2.7 Šola na obisku	16
4.2.8 Robinzonijada v informacijski družbi.....	16
4.3. NOVE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI ZA OTROKE V KNJIŽNICI POLJE.....	16
4.3.1 Izzivi v knjižnici.....	17
4.3.2 Ustvarjalne urice	17
4.3.3 Delavnice ob petkih z Malo ulico	17
4.3.4 Ulično delo Mladih zmajev	17
5 RAZISKAVA.....	17
5.1 RAZISKOVALNI PROBLEM.....	17
5.2 METODOLOGIJA	18
5.3 ANKETNI VPRAŠALNIK	19

5.4 REZULTATI RAZISKAVE.....	20
5.4.1 Anketni vprašalnik za starše otrok	20
5.4.2 Anketni vprašalnik za strokovne delavce.....	26
6 RAZPRAVA.....	29
7 ZAKLJUČEK	33
8 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	35
PRILOGE	I

KAZALO SLIK

Slika 1: Starostna struktura otrok anketirancev (n = 42)	20
Slika 2: Pogostost obiska otrok v Knjižnici Polje (n = 41)	20
Slika 3: Sodelovanje otrok pri dejavnostih Knjižnice Polje (n = 40)	21
Slika 4: Sodelovanje otrok pri vrstah bibliopedagoških dejavnosti (n = 26)	22
Slika 5: Bralna kultura ter bralna in informacijska pismenost otrok (n = 26)	23
Slika 6: Vpliv obiskovanja bibliopedagoških dejavnosti na bralno in informacijsko pismenost (n = 26)	24
Slika 7: Vpliv glede na vrsto dejavnosti (n = 24)	24
Slika 8: Poznavanje nove oblike bibliopedagoškega dela »Izzivi v knjižnici« (n = 26)	25
Slika 9: Vpliv "Izzivov v knjižnici" na bralno in informacijsko pismenost otrok (n = 6)	25
Slika 10: Kaj otroku predstavlja Knjižnica Polje (n = 26)	26
Slika 11: Poznavanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje (n = 17)	27
Slika 12: Vpliv obiskovanja dejavnosti v knjižnici na bralno in informacijsko pismenost otrok (n = 16)	28
Slika 13: Odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev po oceni strokovnih delavcev (n = 14)	29

1 UVOD

Mestna knjižnica Ljubljana (v nadaljevanju MKL) je največja splošna knjižnica v Sloveniji s 35 knjižnicami in 47 postajališči bibliobusa. Prispevek MKL k razvoju slovenskih splošnih knjižnic je velikega pomena ter se kaže tako v strokovnem znanju zaposlenih v MKL kakor tudi v formiranju novih tehničnih rešitev in storitev za ciljne skupine uporabnikov. MKL gradi in vzdržuje partnerstva na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni. Stremi k razvijanju bralne kulture in vseh oblik pismenosti, skrbi za zbiranje, obdelovanje, predstavitev in izposojanje večine slovenske produkcije knjižnega, neknjižnega in elektronskega gradiva za vse starosti in vrste uporabnikov, prav tako pa tudi dolgoročno hrani domoznansko gradivo o Ljubljani in njeni širši okolici. Pomemben del njenega poslanstva je, da spodbuja in vabi prebivalce v procese vseživljenjskega učenja in s pomočjo ustreznih storitev omogoča tudi vključevanje ranljivih skupin prebivalstva (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. III).

V nalogi smo se posvetili obravnavi bralne kulture in spodbujanju bralne in informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin v Knjižnici Polje. Osredotočili smo se predvsem na ciljno skupino otrok, starih od 6 do 14 let, ki prihajajo iz družin z manj priložnostmi v družbi in multikulturnega lokalnega okolja, kamor je knjižnica umeščena. Študija Inštituta za socialno varstvo je pokazala, da je v Ljubljani največji prirast revnih na enega bogatega prav v novih soseskah Polje I, II, III in IV ter da se je ta delež v letu 2020 še povečal (Škerl Kramberger, 2022). Med delovne naloge knjižnice spadata skrb za bralno kulturo ter bralno in informacijsko opismenjevanje otrok iz omenjene skupine, ki v knjižnico prihajajo preživljati svoj prosti čas. Otroci obiskujejo knjižnico kot uporabniki/nečlani knjižnice. Njihova bralna pismenost je pogosto na nizki ravni, ne želijo upoštevati pravil knjižnice ter pravil ustreznega vedenja v prostoru, pri čemer so zelo moteči za druge uporabnike in ovirajo delo zaposlenih. Knjižno gradivo jih večinoma sploh ne zanima, zanimata jih predvsem uporaba računalnikov in igranje računalniških iger, so zelo glasni, lahko pa nastopijo tudi konfliktna situacija ali v izrednih primerih uničevanje knjižnične opreme in inventarja, zato načrtovanje in izvedba bibliopedagoške dejavnosti ter knjižničnih storitev za izbrano ciljno skupino predstavlja svojevrsten izziv.

Namen raziskave je bil ugotoviti, v kolikšni meri različne bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Polje vplivajo na bralno in informacijsko pismenost ciljne skupine. Zanimalo nas je,

kakšen je bil odnos ciljne skupine do knjižnice in knjižničarjev ter branja pred in po uvedbi novih oblik bibliopedagoškega dela. Proučili smo pomen pojmov bralna kultura in bralna ter informacijska pismenost, obravnavali področje spodbujanja bralne pismenosti otrok na podlagi strokovne literature, strokovnih priporočil in standardov. Opisali smo lokalno okolje, v katerem knjižnica deluje in izzive, s katerimi se spopada pri delu z omenjeno ciljno skupino, kjer nam je bila v pomoč strokovna literatura. V nalogi smo predstavili bibliopedagoške dejavnosti, ki jih izvaja Knjižnica Polje, tako tiste, ki so skupne vsem knjižnicam Mestne knjižnice Ljubljana kot tudi nove oblike bibliopedagoškega dela, ki jih je v preteklem letu Knjižnica Polje poskusno izvajala. Prikazali smo tudi dobro prakso strokovnega sodelovanja in povezovanja Knjižnice Polje z organizacijami, ki delujejo v lokalnem okolju.

Cilj raziskave je bil predstaviti različne oblike bibliopedagoškega dela, ki se jih izvaja v Knjižnici Polje in ovrednotiti, kakšne učinke imajo na lokalno okolje. Na podlagi tega bo mogoče načrtovati, kako v prihodnje dosežati višje ravni bralne kulture in bralne ter informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin v Knjižnici Polje.

Predmet raziskovanja smo analitično proučili s pomočjo strokovne literature in ugotovitve predstavili. V raziskavo so bili vključeni starši obravnavane ciljne skupine, s katerimi smo opravili anketo, na podlagi katere smo ugotovili, v kolikšni meri je izvajanje določenih oblik bibliopedagoškega dela in knjižničnih storitev vplivalo na bralno in informacijsko pismenost ciljne skupine. Prav tako smo opravili tudi anketo s strokovnimi delavci, zaposlenimi v Knjižnici Polje, osnovnih šolah, lokalnih ustanovah in nevladnih organizacijah iz lokalnega okolja, katerih naloge obsegajo delo z omenjeno ciljno skupino. Zanimalo nas je, kakšen je bil odnos ciljne skupine do knjižnice, branja in knjižničarjev pred in po uvedbi novih bibliopedagoških metod. Rezultate anket smo kvantitativno analizirali ter jih grafično in tekstovno predstavili. Pridobljeni podatki so nam pomagali ugotoviti ustreznost in učinkovitost novih metod bibliopedagoškega dela in knjižničnih storitev za spodbujanje bralne in informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin v Knjižnici Polje. Ugotovitve bodo v pomoč pri nadaljnjem načrtovanju in izvajanju bibliopedagoške dejavnosti, namenjene izbrani ciljni skupini.

Raziskovanje izbranega raziskovalnega problema je izhajalo neposredno iz dejanskih potreb uporabnikov Knjižnice Polje in vključuje izvirno reševanje izzivov, ki se pojavljajo pri

načrtovanju, organiziranju in izvajanju oblik bibliopedagoškega dela z namenom spodbujanja bralne in informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin multikulturnega okolja, kamor je knjižnica umeščena.

2 KNJIŽNICA POLJE

Knjižnica Polje (Mestna knjižnica Ljubljana, b. d.) je od leta 2008 del MKL kot krajevna knjižnica, tradicijo knjižničarstva v četrtni skupnosti Polje pa ohranja že 77 let in je bila med prvimi knjižnicami, kjer je bil uveden prosti pristop uporabnikov do gradiva. Leta 2020 je dobila nove prostore v pritličju stanovanjskega bloka v novi soseski Polje IV. Knjižnica Polje uporabnikom ponuja več kot 50.000 enot knjižnega in neknjižnega gradiva. Njena prednost sta prostornost in sodobnost, obsega prostor za prireditve, študij in Kreativnico ter najpomembneje, je dostopna za gibalno ovirane osebe.

2.1 KNJIŽNIČNE VLOGE

Po Strokovnih priporočilih in standardih za splošne knjižnice (2018, str. 29) knjižnična vloga predstavlja perspektivo, ki poveže vse vidike določenega področja delovanja splošne knjižnice v naravnost k izbranemu cilju. Knjižnične vloge določijo namen delovanja s ciljem, s katerim dosežemo določeno pridobitev za ciljno skupino in tako odgovarjajo na ugotovljene potrebe lokalne skupnosti.

Naloga knjižnice je, da izobražuje ter skrbi za razvijanje in širjenje bralne kulture in bralno opismenjuje vse otroke, tudi tiste iz naše ciljne skupine, čeprav ti otroci obiskujejo knjižnico kot uporabniki, ki niso člani knjižnice in v knjižnico prihajajo z nameni, ki niso povezani s knjižničnimi storitvami. Najustreznejša knjižnična vloga, ki odgovarja na izzive v zvezi s trenutno situacijo s specifičnimi uporabniki v Knjižnici Polje, je bralna kultura in bralna pismenost otrok, saj kaže naravnost k točno določenemu cilju, ki ga želimo doseči, to je doseganje višje ravni bralne kulture in bralne pismenosti otrok (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018).

Lahko bi vključili tudi knjižnično vlogo vključevanje v družbo, saj gre za otroke iz ranljivih skupin. Tako prebivalci pridobivajo znanje in veščine, ki so potrebne za vključenost v družbo.

To so razumevanje slovenskega jezika, poznavanje kulture in obvladovanje zahtev vsakdanjega življenja. Pri tem se povezujejo tako med seboj kot tudi z drugimi družbenimi skupinami. Prav tako se privajajo na odgovornost do lokalne skupnosti (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 47). Knjižnična vloga informacijsko in računalniško opismenjevanje bi bila ustrezna glede na vidik iskanja, vrednotenja in uporabe informacijskih virov, saj posledično omogoča samostojno uporabo knjižnice (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 45). Vse tri vloge koristijo posamezniku, lokalni skupnosti ter celotni družbi, saj zagotavljajo višjo raven otrokovega razvoja, višjo raven bralne in ostalih pismenosti, omogočajo kakovostno preživljanje prostega časa in medkulturno razumevanje ter sožitje.

2.1.1 Knjižnična vloga bralna kultura in bralna pismenost otrok

Za naše raziskovanje je najbolj relevantna knjižnična vloga bralna kultura in bralna pismenost otrok. Pri doseganju ciljev je pomembno zagotavljanje ustreznega gradiva, izvajanje najrazličnejših storitev v določenih prostorih z ustrežno usposobljenim osebjem in ustrežno opremo ter z ustreznimi pravili poslovanja (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 29).

Namen knjižnične vloge bralna kultura in bralna pismenost otrok je spodbujanje branja za intelektualni, čustveni, socialni in jezikovni razvoj otroka, omogočanje kakovostnega preživljanja prostega časa, spodbujanje razvoja bralne pismenosti, širjenje pozitivnega odnosa do umetnosti, književnosti in znanosti, iskanje načinov za razvoj bralnih interesov in pozitivnega odnosa do branja kot prijetne izkušnje in tudi kot družabne aktivnosti, ki temelji na samoiniciativnosti, tako v odnosu do branja kot tudi samostojne uporabe knjižnice. Prav tako so pomembni izmenjevanje bralnih izkušenj ter spodbujanje medkulturnega in medgeneracijskega dialoga ter sodelovanja (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 34). Zgoraj opisani namen izbrane knjižnične vloge odlično opredeli vsakodnevne naloge in cilje pri delu z uporabniki izbrane ciljne skupine v Knjižnici Polje.

V Knjižnici Polje se otrokom omogoča dostop do knjižničnega gradiva in prostorov, ki so namenjeni uporabnikom njihove starosti. Motivira in vključuje se jih k samostojni uporabi knjižnice. Vsakodnevno se jim priporoča pester izbor mladinskega leposlovja in mladinske

strokovne literature. Knjižničarji jim zagotavljajo pomoč in svetovanje pri izbiri knjižničnega gradiva.

2.1.2 Osebe in kompetence

Knjižnično osebje Knjižnice Polje je usposobljeno za opravljanje knjižničnih storitev, ima ustrezne kompetence poznavanja razvoja otrok in bralne pismenosti, dobro pozna literarne novosti založniške produkcije za otroke in mladostnike ter uspešno promovira novosti knjižnične zbirke in učinkovito izvaja bibliopedagoško dejavnost na tem področju, vendar ni posebej usposobljeno za socialno delo, pomoč in svetovanje otrokom iz ranljivih skupin.

2.1.3 Knjižnična zbirka

V Knjižnici Polje je knjižnično gradivo aktualno, raznovrstno ter kakovostno in ustreza potrebam različnih starostnih skupin otrok v lokalni skupnosti. Obsega ustrezen reprezentativni izbor gradiva kulturne dediščine ter novosti. Vse gradivo je ustrezno razporejeno po razvojnih stopnjah otrok na otroškem in mladinskem oddelku. Edina pomankljivost, ki so jo zaposleni v knjižnici pri delu s ciljno skupino zasledili, je primanjkljaj gradiva v tujih jezikih. Posebno pozornost je potrebno nameniti tudi tistim, ki pripadajo socialnim in jezikovnim manjšinam (Smernice za knjižnične storitve ..., 2022, str. 4). Otroci imajo kot uporabniki pravico do knjižničnega gradiva v maternem jeziku (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 35).

2.1.4 Prostor in oprema

Knjižnica Polje je umeščena v središče bivanjskega naselja. Ciljni skupini otrok od 6 do 14 let nudi uporabo prostorov, kot so otroški oddelek s pravljico sobo, mladinski odelek, računalniško postajo, študijsko čitalnico in Kreativnico. Otroški in mladinski oddelek sta opremljena s prilagojenim pohištvo za otroke in mladostnike (mize, stoli, regali) ter knjižnično zbirko, ki je ustrezno urejena in dostopna. Oba oddelka sta zasnovana funkcionalno ter omogočata prirejanje razstav, dogodkov z bibliopedagoškimi vsebinami in postavitev izbranih knjižnih novitet. V Kreativnici je omogočena izvedba najrazličnejših izobraževanj in delavnic za to ciljno skupino otrok.¹ V študijski čitalnici potekajo individualna ali skupinska

¹ Programiranje, 3D tiskanje, šivanje in ustvarjalne delavnice za razvijanje ročnih spretnosti.

učenja, druženja, priprave na nastope, snemanja ter literarni dogodki in bralne skupine. Računalniška postaja omogoča uporabo računalnikov z internetnim dostopom do svetovnega spleta in spletnega mesta Mestne knjižnice Ljubljana. Toaletni prostori so zagotovljeni in urejeni. Manko, ki ga opažajo zaposleni pri delu s ciljno skupino je, da Knjižnica Polje nima ločenega prostora za otroke in mladostnike, sobe, kjer bi bili lahko sami in bi bila zanje prilagojena ter ustrezno opremljena. Tako bi zagotovili prostor, ki ga ciljna skupina potrebuje zase. Primeri dobre prakse iz tujine pričajo, da je tam otrokom in mladostnikom v knjižnici zagotovljen ločen prostor za preživljanje prostega časa (Smernice za mlade v MKL, 2016, str. 23). Mogoče bo do potrebne spremembe lahko prišlo tudi v Knjižnici Polje. Strateški načrt Mestne knjižnice Ljubljana za obdobje 2022–2026 (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. 8–9) namreč navaja, da »preoblikujemo in prilagajamo knjižnične prostore po meri in potrebah uporabnikov z oddelki za multimedijo, za mlade, za starejše, za družine ter s prostori za učenje in kreativnice«.

2.1.5 Pravila poslovanja

»Knjižnična politika določi pravice in dolžnosti članov in drugih uporabnikov do knjižnice, pravice in dolžnosti knjižnice do članov in drugih uporabnikov ter do prebivalcev v knjižničnem okolišu vsaj glede uporabe knjižničnih prostorov, opreme, gradiva in storitev, jezika poslovanja, pritožb ter cenika. Pravice uporabnikov upoštevajo pravice, navedene v knjižničnih vlogah.« (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 19) Pravila poslovanja zajemajo pravila ustreznega vedenja v prostoru in morajo zagotavljati spoštovanje otrokovih pravic, kot so: pravice do varnosti, zasebnosti, odgovornost staršev in skrbnikov itn. (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 36). Problem ciljne skupine otrok v Knjižnici Polje, ki ji namenjam pozornost je, da pogosto ne želijo upoštevati pravil ustreznega vedenja v prostoru, v knjižnico pa nekateri prihajajo brez spremstva staršev ali skrbnikov.

2.2 OTROCI V KNJIŽNICI

Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov (v nadaljevanju IFLA) v svojih Smernicah za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let, po Konvenciji Združenih narodov o otrokovih pravicah (OZN) opredeljuje otroka kot osebo, mlajšo od 18 let. Zato vključujejo knjižnične storitve in vire za dojenčke in malčke, otroke ter mladino (IFLA

smernice za knjižnične storitve za otroke ..., 2019, str. 5). IFLA prav tako priporoča, da naj bi mladinska knjižnica »v nekomercialnem javnem prostoru lokalne skupnosti zagotavljala storitve in programe za vse posameznike, kar naj bi vključevalo vse otroke ne glede na raso, vero, spol, kulturno ozadje, socialno-ekonomski status, intelektualne ali fizične sposobnosti. Zaradi širokega starostnega razpona, ki ga smernice obravnavajo, se neizogibno pojavlja prekrivanje s ciljno skupino „mladostniki“, ki je opredeljena kot starostna stopnja med otroštvom in odraslostjo. Knjižnične storitve za mlade se pogosto umešča v razpon med dvanajstim in osemnajstim letom, ki pa se lahko raztegne nad osemnajst let. Vsaka knjižnica bo lahko glede na razlike med državami in kulturnimi ozadji določila svoj starostni razpon, v katerega se po lastni presoji umešča mladino.« (IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke ..., 2019, str. 5–6)

2.2.1 Otroci iz ranljivih skupin

Osredotočili se bomo na ciljno skupino otrok, starih od 6 do 14 let, ki prihajajo iz družin z manj priložnostmi v družbi in multikulturnega lokalnega okolja. Razlog za določitev starosti ciljne skupine je, da so uporabniki, s katerimi se srečujemo v knjižnici in potrebujejo spodbudo pri razvijanju bralne pismenosti, točno toliko stari. Ta ciljna skupina je prav tako vključena v knjižnično vlogo: Bralna kultura in bralna pismenost otrok, ki je najbolj relevantna za našo obravnavo izbrane tematike in Knjižnico Polje. Tudi iz preglednice v raziskavi zunanjega okolja je razvidno, da se je v četrtni skupnosti Polje v letih 2017–2020 povišalo število prebivalcev starostne skupine od 10 do 14 let za 24,05 % (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. 47).

Opredelitev pojma ranljivih skupin je kompleksna: »Lahko bi rekli, da se socialna ranljivost izkaže kot nasledek neugodnega sovplivanja družbenih, socialnih in individualnih dejavnikov, med katerimi velja izpostaviti predvsem nižjo izobrazbeno raven in nižji socialni status z ogroženo materialno eksistenco, pomanjkanje socialno-odnosnih mrež. Pri individualnih značilnostih so ključne disharmonične sposobnosti in disfunkcije na kognitivnem, emocionalnem in vedenjskem področju. Ranljive skupine težje dosegajo postavljene storilnostne in socialne zahteve, ne izpolnjujejo normativnih družbenih pričakovanj in brez individualno primernih podpornih mehanizmov se njihova ranljivost kaže v odrinjenju, neuspešnosti, obrobnosti in odklonskosti.« (Kobolt in Rapuš-Pavel, 2004)

Pogost problem knjižnic je, da jih otroci od 10 do 14 leta prenehajo obiskovati (Resman, 2010, str. 1), zato nekateri otroci iz ranljivih skupin s svojo prisotnostjo v Knjižnici Polje in s svojimi specifičnimi pričakovanji do knjižnice predstavljajo dobrodošel izziv.

2.3 STROKOVNO POVEZOVANJE

»Splošne knjižnice so zaradi svoje široke, prijazne in dostopne infrastrukture prepoznane kot ključen partner v lokalni skupnosti. Vzpostavitev učinkovitih in trajnostnih partnerstev v skupnosti lahko pomaga zagotoviti najboljše zmogljivosti, storitve in priložnosti za otroke vseh sposobnosti.« (IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke ..., 2019, str. 10) Potencialni partnerji so osnovne šole, saj knjižnici omogočajo sodelovanje in promocijo knjižnice, usposabljanje otrok ter pedagoških in knjižničnih delavcev. Pomembni partnerji pri izvajanju bibliopedagoških dejavnosti in promocije so tudi nevladne organizacije, javni zavodi in druge organizacije (Strokovna priporočila in standardi ..., 2018, str. 37).

Knjižnica Polje je v sodelovanju in povezovanju z različnimi vladnimi in nevladnimi organizacijami v letu 2023 pričela z izvajanjem dejavnosti z namenom zagotavljanja pomoči in ustrezne podpore obravnavani ciljni skupini. Tako sodeluje z Osnovno šolo Polje, Uradom za mladino Mestne občine Ljubljana (v nadaljevanju MOL), Oddelkom za predšolsko vzgojo in izobraževanje MOL in Javnim stanovanjskim skladom. Največ pa sodeluje s štirimi organizacijami, s katerimi tudi pripravlja dejavnosti za otroke in mladostnike. To so Center za socialno delo (v nadaljevanju Cona Polje), Javni zavod Mala ulica, Javni zavod Mladi zmaji ter društvo Kralji ulice (v nadaljevanju Točka).

Točka je skupnostni prostor, ki je nastal v novem naselju Polje III. Strokovni delavci društva Kralji ulice skupaj s stanovalci soseske in prostovoljci pripravljajo in izvajajo raznovrstne dejavnosti, ki so namenjene stanovalcem sosesk Polje I, II, III in IV. Namen prostora je povezovanje skupnosti, grajenje dobrih medsosedskih odnosov ter delovanje v dobro skupnosti (Razpotnik idr., 2018, str. 52–53).

Cona Polje je dnevni center, namenjen otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju, ki deluje pod okriljem Skupnostnih programov za mlade. Strokovni delavci otrokom in

mladostnikom nudijo pomoč, svetovanje, vodenje ter jim omogočajo kakovostno in varno preživljanje prostega časa.

Javni zavod Mala ulica je Center za otroke in družine v Ljubljani, ki ga je ustanovila MOL. V naselju Polje izvaja ulično delo, ki zajema različne organizirane aktivnosti za otroke. Poleg tega izvaja program Neverjetna leta, to je trening starševstva, namenjen staršem, ki se srečujejo s težavnim vedenjem otrok.

Javni zavod Mladi zmaji, ustanovljen s strani MOL, nudi mrežo prostorov, kjer lahko mladi kakovostno, aktivno in ustvarjalno preživljajo prosti čas. V naselju Polje izvaja ulično delo, namenjeno otrokom in mladostnikom.

3 BRALNA KULTURA, BRALNA IN INFORMACIJSKA PISMENOST OTROK

Za namen naše raziskave bomo najprej opredelili pojem bralna kultura, ki zajema bralno pismenost, ki sledi družinski pismenosti ter predbralni pismenosti, zatem se bomo posvetili informacijski pismenosti, katere predpogoj je bralna pismenost. Vsi omenjeni pojmi so med seboj povezani in kompleksno prepleteni.

»Bralna kultura je odnos posameznika in družbe do knjige kot medija in branja kot procesa, torej splet družbenih pojmovanj, vrednot, norm, sporočil v zvezi z branjem. Gre za razvoj bralnih navad, pa tudi za odnos do branja kot procesa in njegove vloge pri razvedrilu, pridobivanju znanja, razvoju posameznika itd.« (Haramija in Vilar, 2017, str. 8)

Družinska pismenost obsega najrazličnejše dejavnosti v družini, ki so povezane s pismenostjo v najširšem smislu in vključujejo medgeneracijsko sodelovanje ter učenje. Obsega vse dejavnosti, kjer družinski člani uporabljajo bralne, pisne in računske spretnosti v družinski skupnosti v vsakdanjem življenju in tako pismeno napredujejo. Ker se pismenost prenaša medgeneracijsko, je potrebno o pomenu bralne pismenosti ozaveščati vse državljanke. Porajajoča se pismenost, ki jo imenujemo tudi zgodnja ali predbralna pismenost in je povezana z družinsko pismenostjo, pa obsega vse, kar otroci vedo o branju, bralnem gradivu in pisanju, preden sami začnejo brati (Haramija, 2017, str. 2).

V Nacionalni strategiji za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030 (2019, str. 3) lahko zasledimo sledečo opredelitev bralne pismenosti: »Bralna pismenost je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje). Zato je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za razvijanje posameznikovih in posamezničnih sposobnosti ter njuno uspešno sodelovanje v družbi«.

Avtorica Vilar (2017, str. 18) trdi, da bralna pismenost predstavlja predpogoj za udejstvovanje v bralni kulturi ter se vse življenje razvija kot zmožnost in družbena praksa v različnih okoliščinah, na različnih področjih in tako prežema vse človekove dejavnosti. »Bralna pismenost je ena od skupin kompetenc, ki izhaja iz branja, iskanja, vrednotenja in uporabe informacij. Določena raven bralne pismenosti se ohranja s prakticiranjem, tj. uporabo v različnih življenjskih kontekstih ter nenehnim razvijanjem bralnih kompetenc. Za bralno pismenost se uporablja tudi izraz bralna zmožnost.« (Vilar, 2017, str.18) Da bi se zavedanje o bralni pismenosti in bralni kulturi izboljšalo na državnem nivoju, je potrebno vse odrasle, še posebej starše in pedagoške delavce v vrtcih ozavestiti o pomembnosti branja kot dejavnosti, kjer pridobivamo znanje in vednost o delovanju posameznika v družbi (Haramija, 2017, str. 2).

»Informacijska pismenost je splošno opredeljena kot sposobnost opredelitve informacijske potrebe, pridobivanja, vrednotenja in uporabe informacij iz različnih virov. Je razširjen koncept tradicionalne pismenosti, ker se veže na uporabo kateregakoli sistema znakov in vključuje razumevanje in ustvarjalno uporabo informacij, posredovanih tudi s sodobno računalniško, komunikacijsko in reprodukcijsko tehnologijo.« (Novljan, 2002, str.10) Informacijske pismenosti se neprenehoma učimo in se jo trudimo obvladovati, saj je predpogoj za uspešno učenje in raziskovanje (Novljan, 2002, str.10). Za zadovoljitev informacijskih, kulturnih, pristočasnih, raziskovalnih in socialnih potreb je ključna sposobnost kritične izbire ustreznih informacij in razumevanje, ki ga tehnologija ne vključuje (Novljan, 2002, str. 11).

Avtorica Novljan (2002, str. 12) poudarja, da izobraževalni sistem in javni knjižnični sistem ostajata glavna dejavnika na področju informacijskega opismenjevanja. »Izobraževalne institucije in knjižnice oblikujejo in načrtujejo program informacijskega opismenjevanja, ki se, integriran predvsem v izobraževalni program, uresničuje s sistematičnim učenjem in z

aktivnostmi, ki razvijajo kognitivne strategije za selekcijo, pridobitev, analizo, sintezo, vrednotenje, ustvarjalno rabo informacij na vseh stopnjah in vseh ravneh.« (Novljan, 2002, str. 12) Informacijska pismenost v sodobni družbi obsega torej osnovne klasične pismenosti, kot so branje, pisanje, računanje in novodobne, kot so poslušanje, opazovanje, govor ter risanje (Novljan, 2002, str.12).

Po razjasnitvi ključnih pojmov – bralna kultura, bralna in informacijska pismenost – naše naloge smo sestavili seznam pomembnih pokazateljev le-teh, ki bi jih imel naš idealni uporabnik ciljne skupine. Tak otrok je član knjižnice oziroma je član knjižnice vsaj eden od staršev in ima do knjižnice pozitiven odnos. Otrok rad bere in je motiviran za branje po priporočilu knjižničarja. Prvi sklop kaže na razvito bralno kulturo. Bralno pismenost izkazuje s tem, da krajše odlomke prebere brez večjih napak in da zna povedati, o čem govori prebrana knjiga. Sposobnosti, da zna otrok v knjigi najti zahtevane informacije, uporablja vzajemno bibliografsko-kataložno bazo podatkov (v nadaljevanju COBISS+) ter si je celo sposoben v knjižnici sam najti zeleno gradivo, pa so že del informacijske pismenosti. Seznam izbranih lastnosti in sposobnosti temelji na opazovanju sodelujočih otrok pri bibliopedagoških dejavnostih v knjižnici. Pomemben del teh dejavnosti daje poudarek razvijanju ustvarjalnosti, tako da idealni uporabnik ciljne skupine tudi ustvarja na temo prebrane knjige ter ima do risanja in ustvarjanja pozitiven odnos.

3.1 MOTIVACIJA ZA BRANJE

Branje in pismenost sta eno temeljnih orodij delovanja družbe in posameznika ter obsegata nepogrešljiv del večine področij človekovega življenja in delovanja. Gre za razvojno usmerjena procesa z naraščajočim družbenim pomenom, saj od posameznika zahtevata permanentno učenje, napredovanje in prilagajanje, tako zaradi različnih bralnih okoliščin in situacij kot tudi zaradi hitro spreminjajočih se tehnologij (Vilar, 2017, str. 18).

Avtorica Sarto (2015, str. 19) se zaveda, da proces branja zahteva velik intelektualni napor in da se sami težko urimo v branju brez prejemanja zunanjih dražljajev in napotkov, da bi postali dobri bralci. Kot poskus reševanja težav z vzgajanjem bralcev je izjemnega pomena motivacija za branje. Družinsko okolje ima velik vpliv pri razvijanju motiviranja za branje, saj starši s svojim zgledom, ko berejo knjige in časnike, urejajo domačo knjižnico, pa tudi s spodbujanjem

za branje, s skupinskim branjem ter pogovorom o knjigah ustvarijo pozitivno vzdušje za vzgojo dobrih bralcev. Vendar takšnih družin ni veliko, veliko več je pasivnih družin, kjer branje ni vrednota. Za vse te otroke, ki nimajo bralnih navad, pride v poštev pomoč v obliki motiviranja za branje. Branje se sicer srečuje na različnih področjih, vendar obvezno branje večinoma poteka v šoli in služi učenju jezika in spoznavanju literature ter usvajanju učnih vsebin (različne vrste neliterarnih besedil). V nasprotju z omenjenim pa motiviranje za branje temelji na svobodni izbiri, kjer ni ocen in branje ni podrejeno utilitarnemu cilju, temveč si prizadeva, da bi otrokom pomagali odkrivati svet literarnih besedil.

Če želimo otroke motivirati k branju, je smiselno, da si najprej zastavimo vprašanje, zakaj naša ciljna skupina knjig ne bere. Avtor Kovač (2020) navaja, da obstaja deset glavnih razlogov, zakaj ne beremo knjig v digitalnih časih. To so:

- nimam časa,
- knjige so predrage, v knjižnicah pa so knjige, ki me zanimajo, pogosto izposojene,
- raje gledam serije,
- knjige me ne zanimajo,
- na pametnem telefonu najdem vse, kar me zanima,
- v prostem času raje hodim po trgovinah in se družim s prijatelji,
- družbeni mediji so zakon,
- v poplavi knjižne ponudbe se ne znajdem,
- knjige so iz nekih drugih časov in
- branje knjig je prenaporno.

Pri delu s ciljno skupino so bili opaženi pogosti razlogi, zakaj ne želijo brati, da je zanje branje knjig prenaporno, da jim je branje dolgočasno, da raje igrajo računalniške igre in gledajo neprimerne vsebine.

4 ORGANIZACIJA BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI

4.1 BIBLIOPEDAGOŠKO DELO

Knjižnice se že dolgo zavedajo, kako pomembno je z vzgajanjem bralcev začeti zgodaj, tako da imajo odlično razvito bibliopedagoško dejavnost za vse skupine uporabnikov, pri tem pa je največ pozornosti namenjeno najmlajšim.

V Bibliotekarskem terminološkem slovarju je bibliopedagoško delo opredeljeno kot izobraževanje, predvsem mladih, o uporabi knjižnice in informacijskih virov. »Bibliopedagogika je veda o izobraževanju, vzgoji bralcev za uporabo knjižničnega gradiva, storitev, informacijskih virov; prim. bibliopedagoško delo.« (Kanič idr., 2011)

Na portalu slovenskih splošnih knjižnic (Združenje splošnih knjižnic, 2019) lahko zasledimo sledeči opis različnih vrst bibliopedagoških storitev in utemeljitev poslanstva bibliopedagoške dejavnosti: »V slovenskih splošnih knjižnicah ponujamo pestro izbiro brezplačnih bibliopedagoških dejavnosti za predšolske in šolske otroke: prirejamo pravljичne ure, tematske razstave, ustvarjalne delavnice, gledališke predstave, izvajamo predstavitve knjižnice, informacijska opismenjevanja, pripravljamo literarne uganke in kvize. Poslanstvo teh dejavnosti je promocija branja in knjižnice kot prostora, širjenje bralne kulture in motivacija za branje.«

Avtorica Jamnik (1998, str. 73) izpostavlja, da je motiviranje za branje ena od vlog knjižničnega informacijskega centra, saj knjižnica spodbuja branje že z nabavo, obdelavo in izposajo knjižničnega gradiva. Po njenem mnenju morajo zaposleni v knjižnici poznati gradivo, da lahko ustrezno svetujejo uporabnikom, z bibliopedagoškim delom pa uporabnike, predvsem otroke, spodbujajo k branju, jim približajo knjižnico kot prostor in jih seznanijo s knjižnim gradivom. Prednost slovenskega mladinskega knjižničarstva je, da je že pred mnogimi leti razvilo vrsto bibliopedagoških oblik za bralno in knjižnično vzgojo najmlajših uporabnikov. To se kaže kot dopolnitev spodbujanja k branju ter kot prispevek in razširitev informacijskega opismenjevanja, ki naj bi bila naloga šolske knjižnice.

Najpomembnejše poslanstvo knjižnice je prav spodbujanje branja in razvoj bralne kulture, zato vselej išče nove možnosti, kako spodbujati branje. Knjižnica prične z izvajanjem bibliopedagoškega dela pri najmlajših.² Za mlade med 15. in 25. letom knjižnica prireja literarne natečaje in nudi možnost kreativnega izražanja (Razpis za kratko zgodbo, haiku, fotografijo, dramsko delo ter strip) in jih prek nacionalnega projekta Rastem s knjigo vabi v knjižnico (Mestna knjižnica Ljubljana, 2022, str. 6).

V Smernicah za mlade v MKL (2016, str. 12) delovna skupina za mlade v MKL ugotavlja, da so aktivnosti za mlade v slovenskih splošnih knjižnicah v praksi slabo zastopane. Prav vse knjižnice namreč organizirajo pester nabor bibliopedagoških dejavnosti za otroke in odrasle, ciljna skupine mladih pa nekako izpade, in čeprav se ponudba storitev nanaša na otroke in mladino, so skoraj vse aktivnosti usmerjene izključno na otroke. Večina dejavnosti, ki jih splošne knjižnice izvajajo, so namenjene starostni skupini do 14. leta starosti.

4.2 BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI ZA OTROKE V KNJIŽNICI POLJE

4.2.1 Ure pravljic

Ure pravljic v Knjižnici Polje potekajo ob četrtnih in so namenjene otrokom od 4. leta dalje. Na pravljčnih uricah se odkriva pravljčne svetove, v katere otroke s pripovedovanjem popeljejo pravljčarji iz knjižnice. Tako se otrokom širi pozitiven odnos do branja.

4.2.2 Uganke

Za vsak letni čas knjižničarji pripravijo uganko v obliki križanke, kjer se iščejo pravljčni junaki, razrešujejo uganke, za pravilna gesla pa je potrebno pogledati tudi v knjige. Skozi proces iskanja pravih odgovorov se otroci učijo in se seznanjajo s knjigami, za kar so z žrebanjem nagrajenci še dodatno nagrajeni s knjižnimi deli. V Knjižnici Polje je Uganka zelo priljubljena bibliopedagoška dejavnost.

² Ure pravljic, Vrtec na obisku, Ciciuhec, Literarni sprehodi, Poletavci, Literarno-ustvarjalne delavnice, Uganke in Kvizi.

4.2.3 Nemške ure pravljic

Ure pravljic v nemškem jeziku se izvajajo ob četrkih, vsakih štirinajst dni in so namenjene otrokom od 4. leta dalje. Pravljičarka iz knjižnice otroke popelje v svet pravljic in pesmic. Otroci se skozi poslušanje učijo tujega jezika.

4.2.4 Rastem s knjigo

Rastem s knjigo je nacionalni projekt spodbujanja bralne kulture. Knjižnica Polje izvaja projekt za sedmi razred osnovne šole, kjer osnovnošolce motivira za branje mladinskega leposlovja slovenskih avtorjev ter jih s predstavitvijo mladinske literature vabi k obiskovanju splošne knjižnice. Vpliv projekta se kaže tako, da otoci pogosto še nekaj tednov po izvedeni predstavitvi knjig iščejo omenjene naslove. Projekt v Knjižnici Polje izvajajo knjižničarji.

4.2.5 Ustvarjalne delavnice

Ustvarjalne delavnice potekajo ob četrkih enkrat mesečno in so namenjene vsem otrokom, ne glede na starost. Na raznolikih ustvarjalnih delavnicah otroci ustvarjajo na izbrano temo, pogosto po navdihu izbrane slikanice. Tako razvijajo ustvarjalnost ter sposobnost ustvarjalnega mišljenja, urijo ročne spretnosti in fino motoriko, pridobivajo socialne veščine, se navajajo na strpnost in ustvarjalno sodelovanje. Poleg tega otroci spoznavajo raznovrstna literarna dela ter se nad njimi navdušujejo. Delavnice so zelo priljubljene in množično obiskane³ ter tako predstavljajo dobro promocijo Knjižnice Polje. Dejavnost izvaja Kulturno ustvarjalno društvo Galerija C.C.U.

4.2.6 Bralni klub Osnovne šole Polje

Šolska knjižnica Osnovne šole Polje organizira za učence od 6. razreda dalje bralni klub. Knjižnica Polje bralni klub večkrat letno povabi na literarne dogodke, kjer v sodelovanju z različnimi založbami predstavlja literarna dela za mladostnike in gosti tako domače kot tuje književne avtorje, kjer se razpravlja o izbranem delu in tematiki v povezavi z delom. Dejavnost v Knjižnici Polje izvajajo knjižničarji.

³ Povprečen obisk je 35 otrok na delavnico.

4.2.7 Šola na obisku

Knjižnico Polje po vnaprejšnjem dogovoru enkrat letno obišejo 1. in 2. razredi okoliških osnovnih šol (OŠ Polje, OŠ Kašelj in OŠ Zadobrova). Na dogodku se učencem na začetku predstavi knjižnica, njena zbirka ter dejavnosti, ki potekajo v njej. V drugem delu jim pravljíčarji iz knjižnice pripovedujejo zgodbe ter se o izbrani tematiki tudi pogovorijo. Na takšen naín se otrokom približa bralna kultura ter splošno knjižnico.

4.2.8 Robinzonijada v informacijski družbi

Robinzonijada v informacijski družbi je spletni kviz in je namenjena otrokom od 9. leta dalje. Kvizi se rešujejo na spletni strani knjižnice.⁴ Ob reševanju se udeležencu razkrijejo skriti kotički knjižnice, kjer se najdejo koristne informacije ter namigi, ki pripeljejo do pravilnega odgovora. Tako se razvijata in širita bralna in informacijska pismenost otrok.

Omeniti velja še ostale bibliopedagoške dejavnosti, ki se jih otroci v Knjižnici Polje lahko udeležijo in se praviloma priredijo enkrat letno. Vsako leto se ob zaključku Ur pravljic organizira lutkovno predstavo za otroke, ki jo izvedejo priznani gledališniki. Med poletnimi počitnicami poteka večdnevni dogodek Krotilci računalnikov⁵ v izvedbi zunanjih izvajalcev in knjižničarjev.

4.3. NOVE BIBLIOPEDAGOŠKE DEJAVNOSTI ZA OTROKE V KNJIŽNICI POLJE

Knjižnica Polje je v letu 2022 pričela z izvajanjem novih oblik bibliopedagoškega dela, da bi zagotovila ustrezno podporo in pomoč obravnavani ciljni skupini, ki obstoječih bibliopedagoških dejavnosti praviloma ni obiskovala. V veliko pomoč sta ji sodelovanje in povezovanje z različnimi organizacijami v lokalni skupnosti.

⁴ <https://otroci.mklj.si/robinzonijada-otroci>

⁵ Poletna šola programiranja in umetnosti za dekleta in fante od 11. do 15. leta.

4.3.1 Izzivi v knjižnici

Izzivi v knjižnici so nova bibliopedagoška dejavnost, ki poteka od januarja 2022 dalje. S tehniko izzivov, ki se uspešno izvaja, se otrokom širi znanje informacijske in bralne pismenosti. Izziv v knjižnici je naloga, pri kateri omenjeni otroci in mladostniki, ki sicer praviloma niso motivirani za branje, iščejo v COBISS+ določene naslove, avtorje in nato gradivo poiščejo v knjižnici. Izziv v knjižnici se konča z odgovorom na vprašanje, ki ga poiščejo v gradivu ali pa morajo povzeti prebrano vsebino. Izzive v Knjižnici Polje izvajajo knjižničarji.

4.3.2 Ustvarjalne urice

Ustvarjalne urice so nova oblika bibliopedagoškega dela, ki se izvaja od januarja 2023. V okviru projekta otroci od 6. leta dalje dvakrat mesečno spoznavajo različne likovne tehnike, se likovno izražajo, se družijo v pozitivno naravnem okolju ter se hkrati urijo v bralni pismenosti. Ustvarjalne urice izvajajo knjižničarji.

4.3.3 Delavnice ob petkih z Malo ulico

Javni zavod Mala ulica ob petkih izvaja druženje z otroki od 5. leta dalje, kjer igrajo družabne igre, likovno ustvarjajo ter spoznavajo socialne veščine in se čustveno opismenjujejo.

4.3.4 Ulično delo Mladih zmajev

Javni Zavod Mladi zmaji ob petkih izvaja druženje za otroke od 10. do 15. leta starosti. Igrajo družabne igre, se družijo ter krepijo socialne veščine.

5 RAZISKAVA

5.1 RAZISKOVALNI PROBLEM

Namen naše raziskave je ugotoviti, kako različne bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Polje vplivajo na bralno in informacijsko pismenost ciljne skupine. Zanima nas, kakšen je bil odnos ciljne skupine do knjižnice in knjižničarjev ter branja pred in po izvajanju novih

bibliopedagoških oblik dela. Cilj raziskave je ovrednotenje učinkov različnih bibliopedagoških oblik dela, ki se izvajajo v Knjižnici Polje, na lokalno okolje. Rezultati bodo pomagali pri nadaljnjem načrtovanju bibliopedagoških dejavnosti in knjižničnih storitev za doseganje višje ravni bralne kulture ter bralne in informacijske pismenosti ciljne skupine v Knjižnici Polje. Glede na namen in cilj raziskave smo določili sledeče predpostavke:

P1: Bibliopedagoške dejavnosti, ki se izvajajo v Knjižnici Polje, pozitivno vplivajo na bralno kulturo in bralno pismenost ciljne skupine.

P2: Bibliopedagoške dejavnosti, ki se izvajajo v Knjižnici Polje, pozitivno vplivajo na informacijsko pismenost ciljne skupine.

P3: Odnos ciljne skupine do knjižnice, branja in knjižničarjev se je po izvajanju obstoječih in novih bibliopedagoških oblik dela v zadnjem letu izboljšal.

5.2 METODOLOGIJA

Osnovna teoretična izhodišča smo pridobili s pomočjo strokovne literature, strokovnih priporočil in standardov, za pridobivanje raziskovalnih podatkov pa smo uporabili metodo ankete. V našem primeru se je anketna metoda izkazala za ekonomično, saj smo v relativno kratkem času prišli do velikega števila informacij.

Anketa je znanstvena raziskovalna metoda za pisno zbiranje podatkov s pomočjo vprašalnika, kjer zbiramo podatke o stališčih in mišljenjih anketirancev. Z zastavljanjem določenih vprašanj določeni vrsti ljudi, na določen način si prizadevamo pridobiti resnične odgovore. Z anketno metodo ne preučujemo celotne populacije, ampak izberemo reprezentativni vzorec, ki nam omogoča posploševanje podatkov na celotno populacijo (Ambrožič, 2005).

Pri anketni metodi lahko oblikujemo odprta in zaprta vprašanja ali kombinacijo obeh, to so polodprta vprašanja. Z odprtimi vprašanji anketirancem omogočimo proste odgovore, kar omogoča celovitejši vpogled v dejansko situacijo, saj se lahko izrazijo z lastnimi besedami. Pri zaprtih vprašanjih anketiranci izbirajo med ponujenimi odgovori, kar nam omogoča posploševanja podatkov, zato se uporabljajo v procesu preverjanja hipotez. Polodprta vprašanja povezujejo dobre lastnosti obeh, saj dopuščajo tako proste odgovore kot tudi izbiro ponujenih odgovorov (Ambrožič, 2005).

V spletni aplikaciji 1KA, ki nudi podporo pri oblikovanju ankete, izvedbi spletne ankete ter urejanju in analizi pridobljenih podatkov, smo pripravili dve anketi. Reševanje je potekalo spletno in v tiskani obliki, rezultate slednjih smo naknadno ročno vnesli v spletno aplikacijo 1KA. Pri anketiranju je bila zagotovljena anonimnost udeležencev.

5.3 ANKETNI VPRAŠALNIK

V prvi anketi smo k sodelovanju povabili starše otrok iz omenjene starostne skupine, ki prihajajo iz lokalnega okolja. Nekateri izmed njih dejavnosti za otroke poznajo ter jih skupaj z otroki obiskujejo, drugi starši otrok pa knjižnice in njenih dejavnosti morda ne obiskujejo, jih pa njihovi otroci⁶. Povabilo k izpolnjevanju ankete je bilo staršem posredovano ustno ob njihovem obisku Knjižnice Polje, pisno s posredovanjem strokovnih delavcev v Osnovni šoli Polje in ustno ob njihovem obisku dnevnega centra Točka. V drugi anketi smo k sodelovanju povabili strokovne delavce, in sicer zaposlene v Knjižnici Polje, Osnovni šoli Polje, Osnovni šoli Zadobrova, Coni ter Točki. Vsi se pri svojem delu srečujejo s ciljno skupino. Omenjene strokovne delavce smo k sodelovanju v anketi povabili pisno. Pri obeh anketah je bilo vzorčenje namensko.

Prvi vprašalnik, namenjen staršem, je zajemal 13 vprašanj, od tega 2 vprašanja odprtega tipa, 5 vprašanj zaprtega tipa in 6 vprašanj polodprtega tipa (Priloga 1). Drugi anketni vprašalnik, namenjen strokovnim delavcem je vseboval 7 vprašanj, od tega 2 vprašanja odprtega tipa, 3 vprašanja zaprtega tipa in 2 vprašanja polodprtega tipa (Priloga 2).

Vprašanja so se nanašala na ocene morebitnih učinkov, ki jih ima obiskovanje dejavnosti v Knjižnici Polje na bralno in informacijsko pismenost otrok ter na odnos ciljne skupine do knjižnice, branja ter knjižničarjev pred letom dni in danes. Zanimale pa so nas tudi morebitne pohvale oziroma konstruktivna kritika.

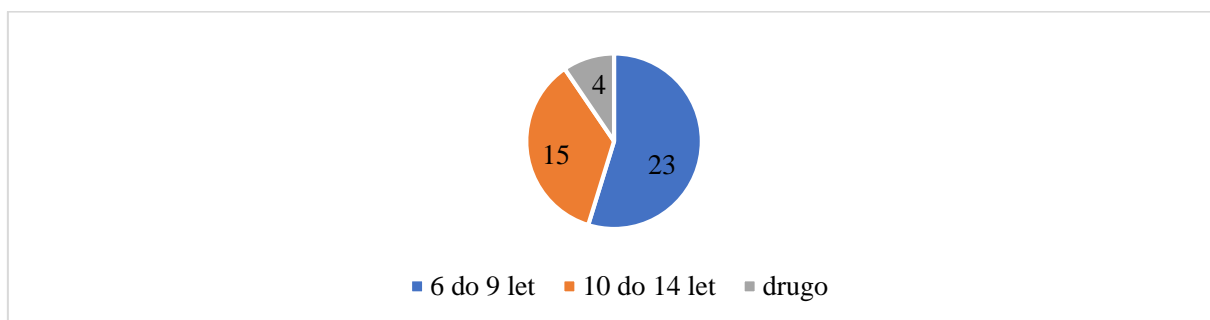
⁶ Ciljna skupina so otroci določene starosti iz ranljivih skupin. Zaradi zagotavljanja anonimnosti in dostojanstva uporabnikov Knjižnice Polje se pri vzorčenju ni posebej iskalo staršev otrok iz ranljivih skupin. Ker ranljivost ni bila izpostavljena kot kriterij, ne moremo zagotoviti, da smo v raziskavo zajeli izključno otroke iz ciljne skupine, predvidevamo pa, da smo zajeli določen delež otrok iz ranljivih skupin, ki prihajajo iz lokalnega okolja.

5.4 REZULTATI RAZISKAVE

5.4.1 Anketni vprašalnik za starše otrok

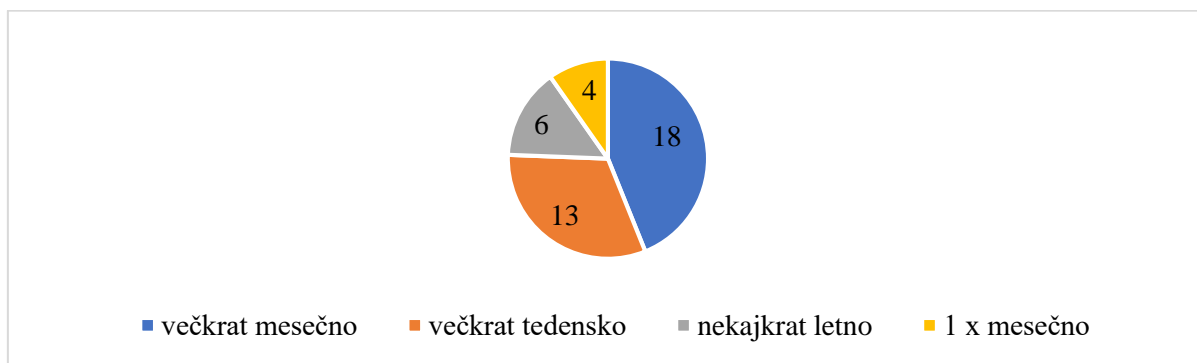
Anketa je bila izvedena med 10. marcem 2023 in 14. aprilom 2023, v njej je sodelovalo 42 staršev otrok, v celoti pa jo je izpolnilo 39 staršev.

Ugotovili smo sledeče demografske značilnosti (Slika 1). Največ otrok anketirancev, 23 otrok (55 %) je bilo starih med 6 in 9 let, 15 otrok anketirancev (36 %) je bilo starih med 10 in 14 let. Za odgovor »drugo« so se odločili štirje anketiranci (9 %). Navedli so naslednje odgovore: 4 in 11 let, 15 let, 2,5 in 6 let in nimam otrok.



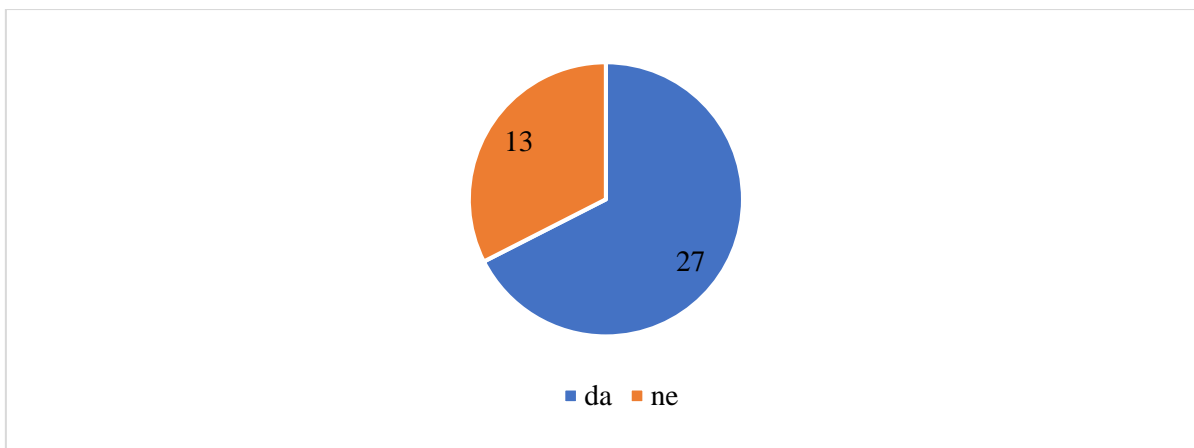
Slika 1: Starostna struktura otrok anketirancev (n = 42)

Na vprašanje »Kako pogosto vaš otrok zahaja v knjižnico?« (Slika 2) je odgovorilo 41 anketirancev. 18 anketirancev (43 %) je odgovorilo, da otroci obiskujejo knjižnico večkrat mesečno. 13 otrok anketirancev (32 %) obiskuje knjižnico večkrat tedensko. Nekajkrat letno knjižnico obiše 6 (15 %) otrok anketirancev, enkrat mesečno pa jo obišejo štirje otroci anketirancev (10 %).



Slika 2: Pogostost obiska otrok v Knjižnici Polje (n = 41)

Na vprašanje o sodelovanju otrok pri dejavnostih, ki jih organizira Knjižnica Polje, je odgovorilo 40 anketirancev (Slika 3). 27 anketirancev (68 %) je odgovorilo, da njihov otrok sodeluje pri dejavnostih, 13 anketirancev (32 %) pa je odgovorilo, da njihov otrok ne sodeluje pri dejavnostih za otroke v Knjižnici Polje.



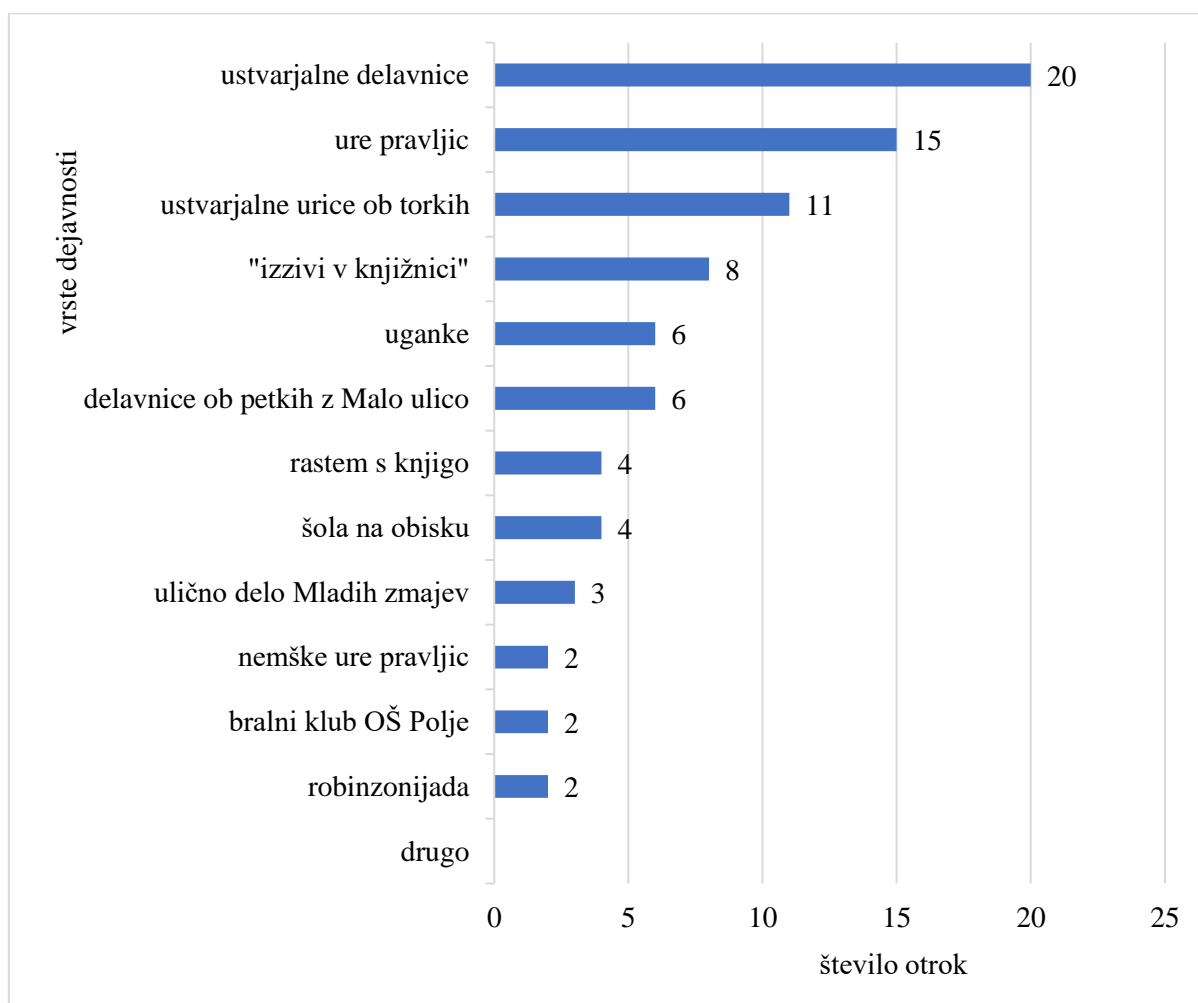
Slika 3: Sodelovanje otrok pri dejavnostih Knjižnice Polje (n = 40)

Anketirancem, ki so odgovorili, da njihov otrok ne obiskuje dejavnosti, smo postavili še dve vprašanji, nato se je anketa za njih zaključila. Na vprašanje, zakaj ne obiskujejo dejavnosti, kjer so lahko izbrali več odgovorov, je odgovorilo 13 anketirancev. Sedem anketirancev (50 %) ne pozna dejavnosti, pet otrok anketirancev (36 %) ima druge aktivnosti. Dva anketiranca (14 %) sta odgovorila na odprto vprašanje »drugo«: za delavnice smo izvedeli pred kratkim in pozna ura.

Na odprto vprašanje »Kaj bi morali spremeniti v Knjižnici Polje, da bi vaš otrok obiskoval dejavnosti za otroke in mladostnike?«, sta dva anketiranca odgovorila, da dejavnosti ne poznata. Trije anketiranci so izpostavili slabo informiranost o dejavnostih ter priporočajo boljše obveščanje in oglaševanje dogodkov. Dva anketiranca sta izpostavila neustreznost časovnega termina dejavnosti, en anketiranec je navedel dostopnost, eden pa je odgovoril, da je vse super, torej mora biti razlog za neobiskovanje drugje (Priloga 3).

Anketirancem, ki so odgovorili, da njihov otrok obiskuje dejavnosti za otroke in mladostnike, smo zastavili vprašanje »Pri kateri bibliopedagoški dejavnosti otrok sodeluje?«, kjer so lahko izbirali več ponujenih odgovorov (Slika 4). Odgovorilo je 26 anketirancev. Največ otrok anketirancev sodeluje pri Ustvarjalnih delavnicah (77 %), sledijo Ure pravljic (58 %), nato

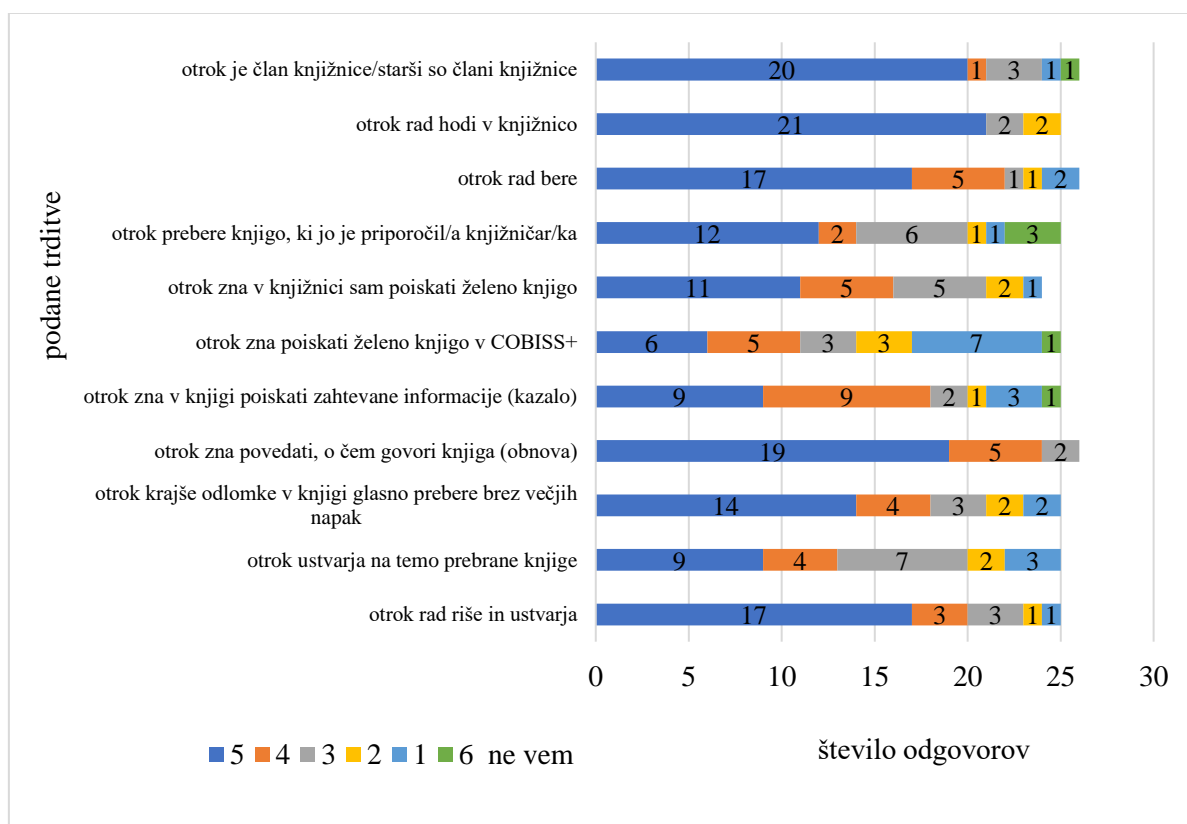
Ustvarjalne urice ob torkih (42 %), zatem »Izzivi v knjižnici« (31 %). Uganke rešuje 23 % otrok, prav toliko se jih udeležuje Delavnic ob petkih z Malo ulico, sledita dejavnosti Rastem s knjigo (15 %) in Šola na obisku (15 %). 12 % otrok anketirancev se udeležuje dejavnosti, ki jih izvajajo Mladi zmaji, 8 % jih sodeluje pri Nemških urah pravljic, 8 % pri Bralnem klubu OŠ Polje ter prav tako 8 % pri projektu Robinzonijada.



Slika 4: Sodelovanje otrok pri vrstah bibliopedagoških dejavnosti (n = 26)

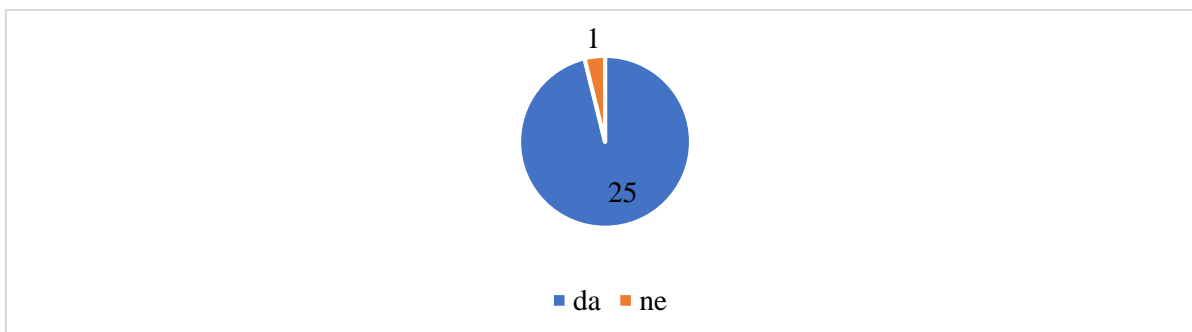
Sledilo je vprašanje o bralni kulturi, bralni in informacijski pismenosti ter ustvarjalnosti. Starši so ocenili trditve o tem, v kolikšni meri njihov otrok izkazuje zmožnosti bralne in informacijske pismenosti, kako se pri njem kaže bralna kultura in koliko zanimanja kaže za ustvarjalnost. Pri tem 1 pomeni nestrinjanje s trditvijo, 2 delno nestrinjanje, 3 nezmožnost odločitve, 4 strinjanje in 5 popolno strinjanje s trditvijo ter 6 ne vem. Največji delež anketirancev (92 %) ocenjuje, da otrok zna obnoviti knjigo, da je otrok zmožen glasno prebrati krajše odlomke brez večjih napak pa (72 %). Večina (83 %) anketirancev zatrjuje, da so sami ali njihovi otroci člani knjižnice.

Prav tako velika večina anketirancev (84 %) ocenjuje, da otrok rad hodi v knjižnico in prav tako 84 % anketirancev meni, da otrok rad bere. 56 % anketirancev ocenjuje, da otrok prebere knjigo, ki jo je priporočil knjižničar. Pri vprašanjih o informacijski pismenosti 67 % anketirancev ocenjuje, da otrok zna v knjižnici sam poiskati želeno knjigo, 44 % anketirancev, da otrok zna sam poiskati želeno knjigo v COBISS+, 72 % anketirancev pa, da zna otrok poiskati zahtevane informacije v knjigi. Malo več kot polovica anketirancev (52 %) je opazila, da otrok ustvarja na temo prebrane knjige in kar velik delež anketirancev (80 %) je mnenja, da otrok rad riše in ustvarja. Pri rezultatih so upoštewane trditve popolno strinjanje in strinjanje skupaj (Slika 5).



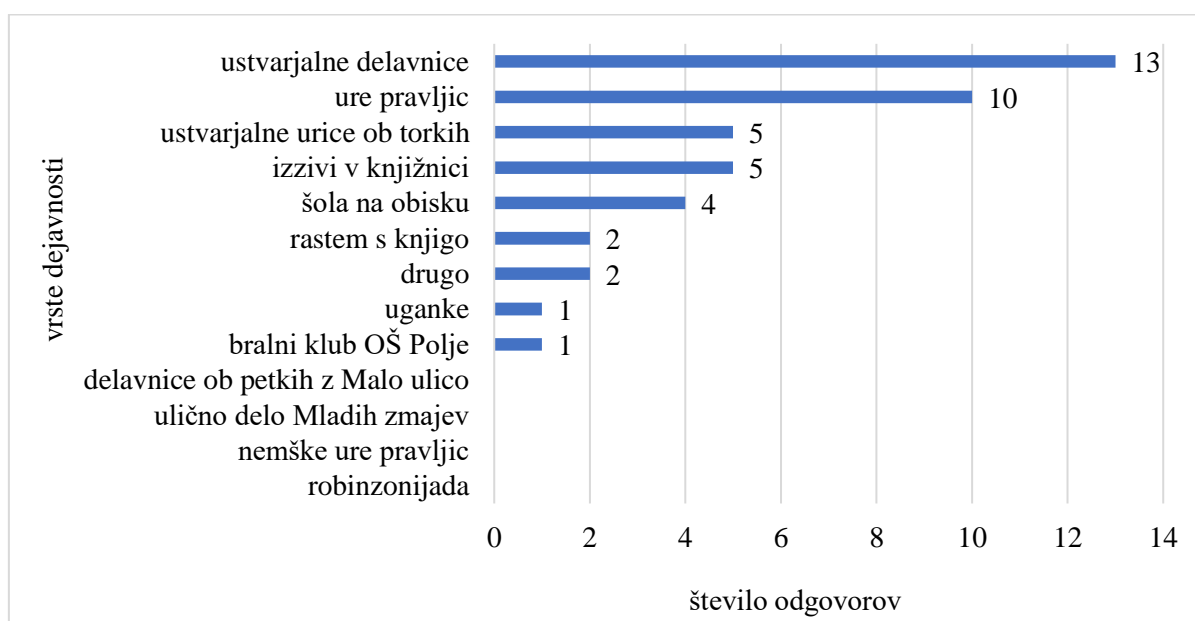
Slika 5: Bralna kultura ter bralna in informacijska pismenost otrok (n = 26)

Na vprašanje »Ali je po vašem mnenju obiskovanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje v preteklem letu vplivalo na katero od zgornjih trditev?«, ki se je nanašalo na prejšnje vprašanje, je odgovorilo 26 anketirancev. Velika večina anketirancev je mnenja, da je obiskovanje bibliopedagoških dejavnosti v Knjižnici Polje v preteklem letu pozitivno vplivalo na odnos otrok do knjižnice ter na bralno in informacijsko pismenost otrok, saj je 25 anketirancev (96 %) odgovorilo z da, le en anketiranec (4 %) pa je odgovoril z ne (Slika 6).



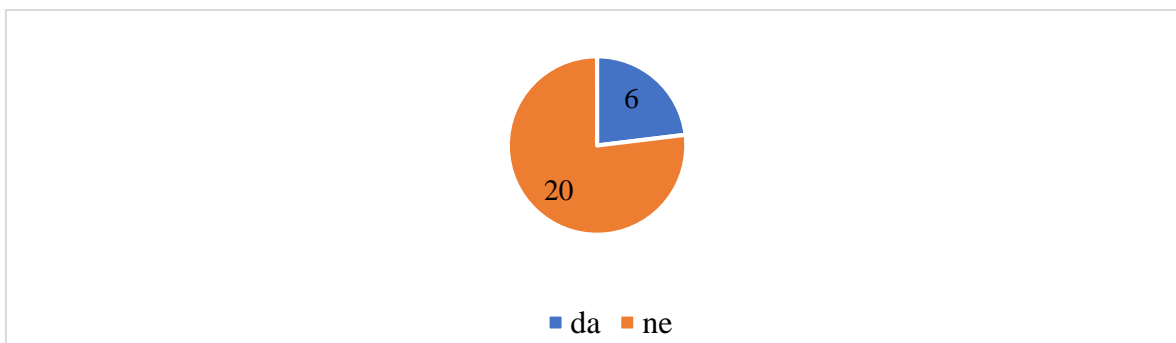
Slika 6: Vpliv obiskovanja bibliopedagoških dejavnosti na bralno in informacijsko pismenost (n = 26)

Anketirance, ki so odgovorili na prejšnje vprašanje pritrdilno, smo vprašali »Katera od dejavnosti je imela večji vpliv?«, pri čemer je bilo možnih več odgovorov. Anketiranci so ocenili, da je imelo največji vpliv sodelovanje na Ustvarjalnih delavnicah (54 %), sledijo Ure pravljic (42 %), nato Ustvarjalne urice ob torkih (21 %), prav tako »Izzivi v knjižnici« (21 %), Šola na obisku (17 %), dejavnost Rastem s knjigo (8 %), Uganke (4 %) in prav tako Bralni klub OŠ Polje (4 %). 8 % anketirancev je odgovorilo na odprto vprašanje »drugo« ter navedlo odgovor ne vem (Slika 7).



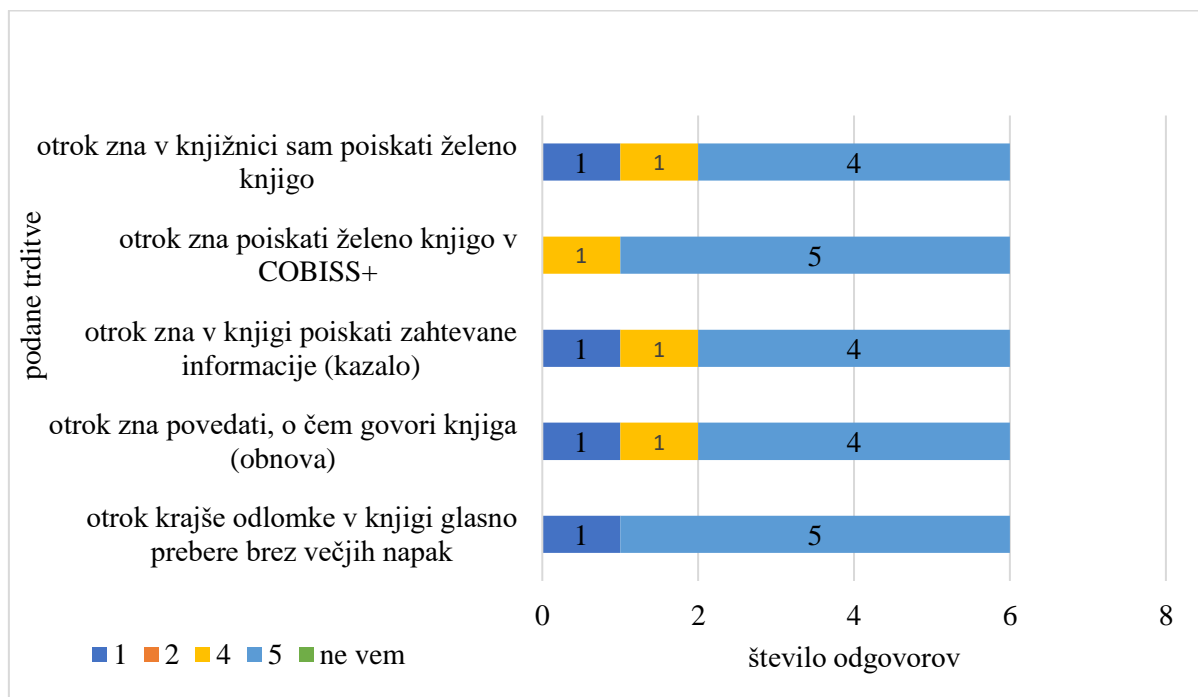
Slika 7: Vpliv glede na vrsto dejavnosti (n = 24)

Nadalje smo anketirance vprašali »Ali poznate novo obliko bibliopedagoškega dela v Knjižnici Polje, ki smo jo poimenovali "Izzivi v knjižnici"?« (Slika 8). 77 % anketirancev je odgovorilo z ne in 23 % anketirancev je odgovorilo z da.



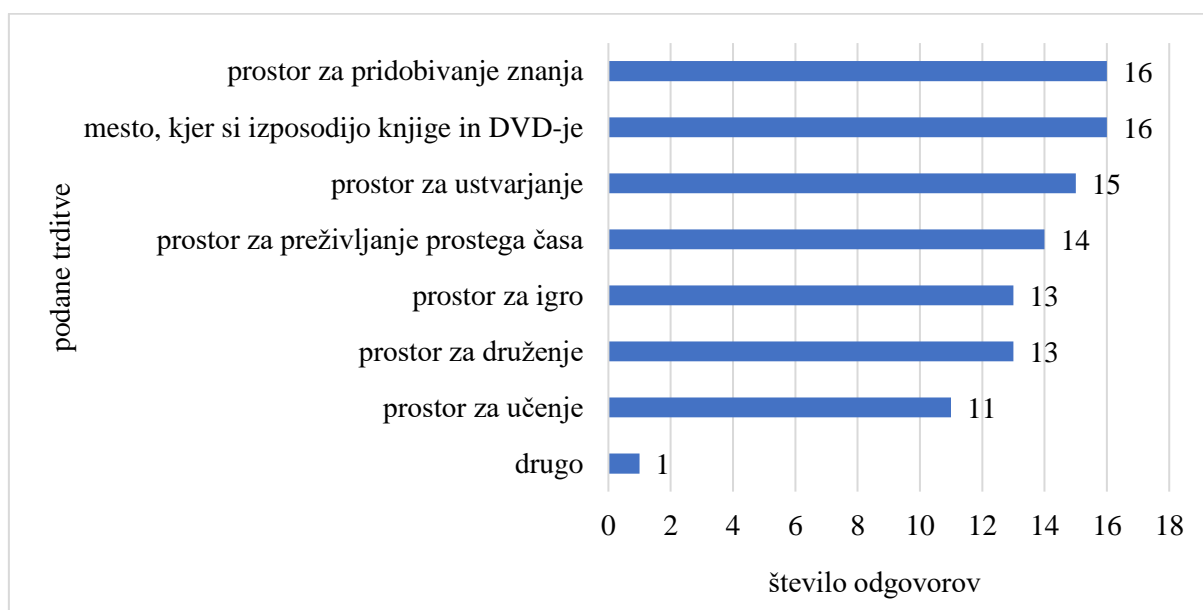
Slika 8: Poznavanje nove oblike bibliopedagoškega dela »Izzivi v knjižnici« (n = 26)

Na vprašanje »Označite, v kolikšni meri po vašem mnenju "Izzivi v knjižnici" pozitivno vplivajo na sposobnost otroka«, pri čemer 1 pomeni nestrinjanje s trditvijo, 2 delno nestrinjanje, 3 nezmožnost odločitve, 4 strinjanje in 5 popolno strinjanje s trditvijo ter 6 ne vem« je odgovorilo 6 anketirancev. Večina anketirancev ocenjuje, da »Izzivi v knjižnici« pozitivno vplivajo na bralno in informacijsko pismenost otrok, saj pet anketirancev ocenjuje, da zaradi reševanja »izzivov« otrok zna sam poiskati želeno knjigo v COBISS+, da zato zna v knjižnici sam poiskati želeno knjigo, da zato zna otrok poiskati zahtevane informacije v knjigi, da zato otrok zna obnoviti knjigo in da je zato otrok zmožen glasno prebrati krajše odlomke brez večjih napak. Pri rezultatih so upoštewane trditve popolno strinjanje in strinjanje skupaj (Slika 9).



Slika 9: Vpliv "Izzivov v knjižnici" na bralno in informacijsko pismenost otrok (n = 6)

Na vprašanje »Kaj otroku predstavlja Knjižnica Polje?« (Slika 10), kjer je bilo več možnih odgovorov, je odgovorilo 26 anketirancev. Knjižnica Polje predstavlja prostor za pridobivanje znanja in mesto, kjer si izposodijo knjige in DVD-je 62 % anketirancem. 58 % anketirancem predstavlja prostor za ustvarjanje, 54 % anketirancem predstavlja prostor za preživljanje prostega časa, polovici (50 %) anketirancem predstavlja prostor za igro in druženje ter 42 % anketirancem predstavlja prostor za učenje. En anketiranec (4 %) je v odprtem vprašanju »drugo« navedel, da reševanje izzivov (reševanje »čelendev«).



Slika 10: Kaj otroku predstavlja Knjižnica Polje (n = 26)

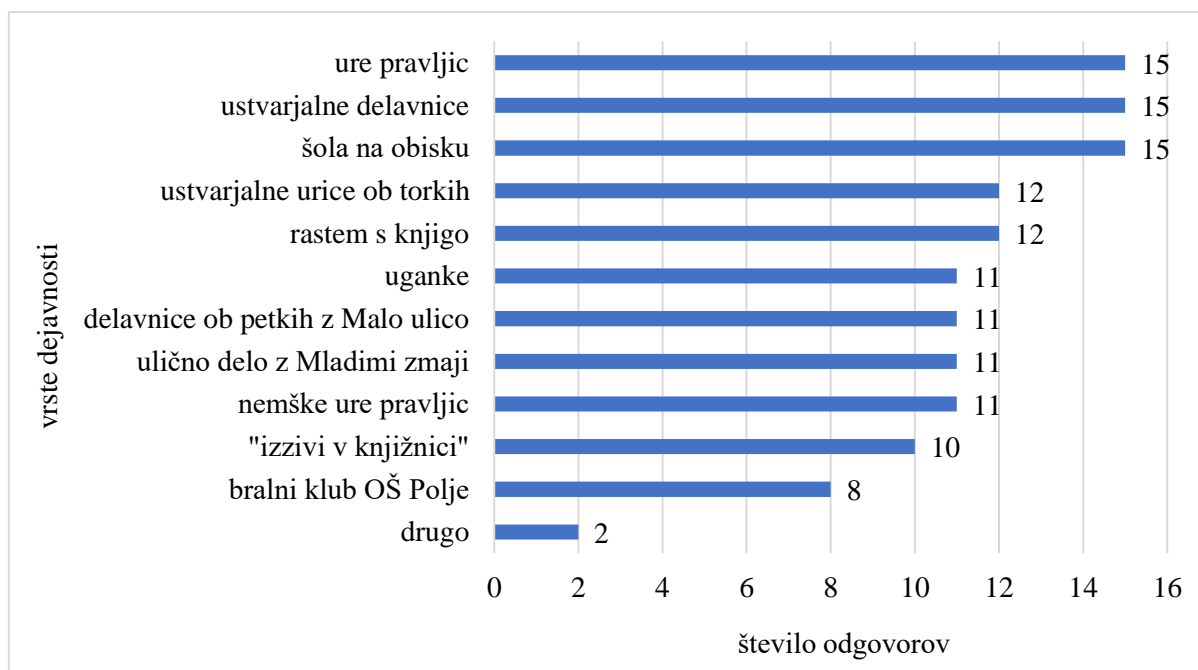
Na odprto vprašanje »Ali bi pri dejavnostih za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje kaj posebej izpostavili, mogoče pohvalili oziroma kaj pri teh dejavnostih pogrešate?«, so anketiranci odgovorili s pohvalami osebja (kakovostno delo, prijaznost in trud) – osem pohval, s pohvalami organizacije ter izvedbe programov in dejavnosti (trije odgovori). Prav tako so pohvalili red v knjižnici ter organiziranost knjižnice (dva odgovora). Podan je bil tudi predlog za kotichek s knjigami za dislektike (Priloga 3).

5.4.2 Anketni vprašalnik za strokovne delavce

Anketa je bila izvedena med 22. marcem 2023 in 19. aprilom 2023. Anketni vprašalnik je pričelo izpolnjevati 17 strokovnih delavcev, celotno anketo je rešilo 15 anketirancev. V anketi je sodelovalo šest strokovnih delavcev, zaposlenih v osnovni šoli, šest strokovnih delavcev,

zaposlenih v MKL, dva strokovna delavca, zaposlena v dnevnem centru za otroke in mladostnike in trije strokovni delavci, zaposleni v nevladni organizaciji.

Na vprašanje »Katere od naštetih dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje poznate?« (Slika 11) je bilo možnih več odgovorov. Odgovorilo je 17 anketirancev. Večina (88 %) anketirancev pozna dejavnosti Ure pravljic, Ustvarjalne delavnice in Šola na obisku. Dejavnosti Ustvarjalne urice ob torkih in Rastem s knjigo pozna 71 % anketirancev. 65 % anketirancev pozna Uganke, Delavnice ob petkih z Malo ulico, Ulično delo z Mladimi zmaji in Nemške ure pravljic. Novo obliko bibliopedagoškega dela »Izzivi v knjižnici« pozna 59 % anketirancev, dejavnost Bralni klub OŠ Polje pozna 47 % anketirancev. Za odgovor »drugo« sta se odločila 2 anketiranca (12 %). Navedla sta naslednje odgovore: Krotilci računalnikov, Šivanje v Kreativnici ter predstave za otroke. Glede na rezultate lahko sklepamo, da vprašani strokovni delavci dovolj dobro poznajo dejavnosti v Knjižnici Polje, da lahko podajo oceno o njihovem morebitnem pozitivnem vplivu na bralno in informacijsko pismenost otrok.

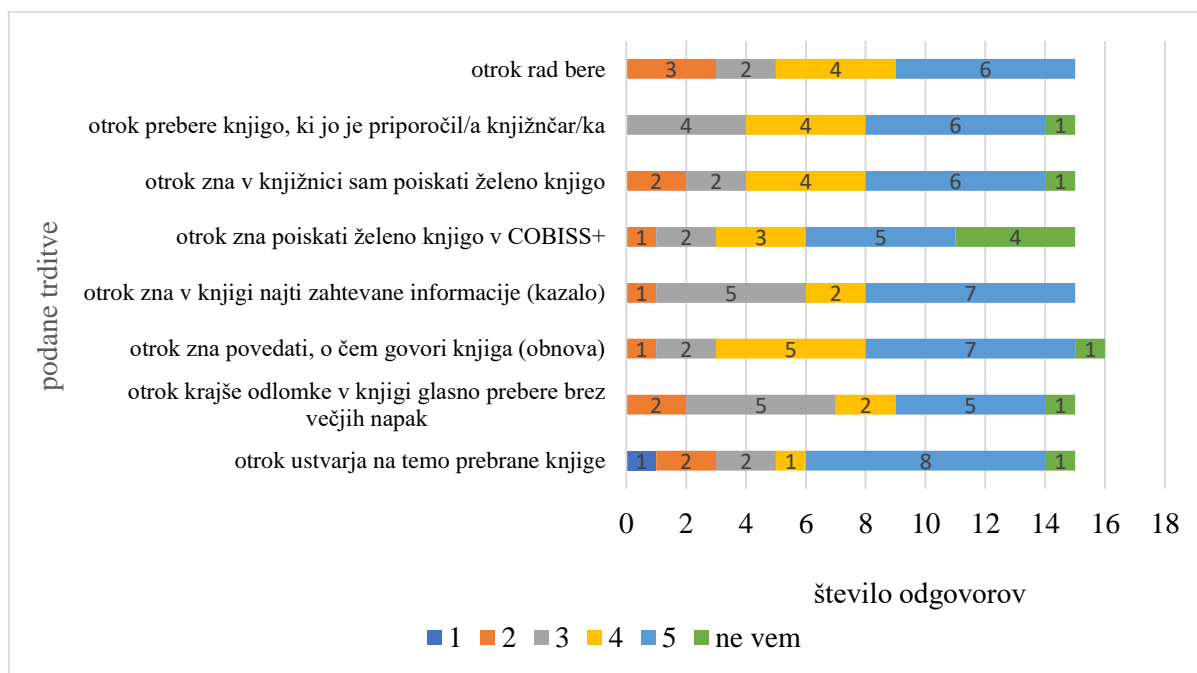


Slika 11: Poznavanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje (n = 17)

Vseh 17 anketirancev (100 %) se je strinjalo, da obiskovanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje pozitivno vpliva na bralno in informacijsko pismenost.

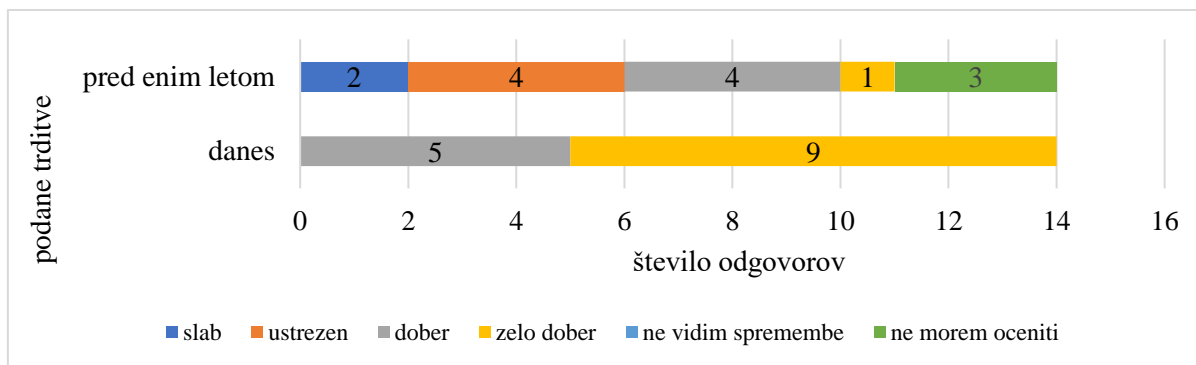
Sledila so vprašanja o morebitnem pozitivnem vplivu bibliopedagoških dejavnosti na bralno in informacijsko pismenost otrok, pri čemer 1 pomeni nestrinjanje s trditvijo, 2 delno nestrinjanje,

3 nezmožnost odločitve, 4 strinjanje in 5 popolno strinjanje s trditvijo. 67 % anketirancev ocenjuje, da imajo bibliopedagoške dejavnosti vpliv na to, da otroci radi berejo, da otroci preberejo knjige, ki jih priporočajo knjižničarji in da otroci znajo v knjižnici sami poiskati želene knjige. Da imajo dejavnosti vpliv, da otroci znajo sami poiskati želeno knjigo v COBISS+ ocenjuje 53 % anketirancev, 60 % pa, da obiskovanje dejavnosti lahko tudi vpliva na zmožnost poiskati zahtevane informacije v knjigah. Največji delež anketirancev (80 %) ocenjuje, da obiskovanje dejavnosti vpliva na zmožnost, da otroci znajo obnoviti knjigo. 46 % anketirancev meni, da obiskovanje dejavnosti vpliva na zmožnost glasnega branja krajših odlomkov brez večjih napak. 60 % anketirancev opaža vpliv dejavnosti, da otroci ustvarjajo na temo prebrane knjige. Pri rezultatih so upoštevane trditve popolno strinjanje in strinjanje skupaj (Slika 12).



Slika 12: Vpliv obiskovanja dejavnosti v knjižnici na bralno in informacijsko pismenost otrok (n = 16)

Na vprašanje »Kako bi ocenili odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev (po obiskovanju dejavnosti za otroke in mladostnike)?« je odgovorilo 14 anketirancev. Iz slike 14 je vidno, da se je odnos otrok do knjižničarjev in knjižnice v zadnjem letu izboljšal. 64 % anketirancev je ocenilo, da je danes (leta 2023) le-ta zelo dober, 36 % pa, da je dober. 29 % anketirancev je ocenilo, da je bil pred letom dni (leta 2022) dober, prav tako 29 %, da je bil ustrezen, 14 % jih odnos ocenjuje kot slab, 7 % kot zelo dober in 21 % anketirancev pa odnosa ne more oceniti (Slika 13).



Slika 13: Odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev po oceni strokovnih delavcev (n = 14)

Ko smo strokovne delavce v anketnem vprašalniku z odprtim vprašanjem prosili za utemeljitev njihove ocene spremembe odnosa otrok do knjižnice in knjižničarjev, smo prejeli sledeče odgovore. Šest anketirancev je izpostavilo, da otroci radi zahajajo v knjižnico, berejo, obiskujejo dejavnosti, se v knjižnici učijo in o vsem v zvezi s knjižnico in knjižničarji navdušeno poročajo. Pet anketirancev je zasluge za izboljšanje odnosa pripisalo knjižničarjem, saj jim otroci zaupajo, jih vidijo kot varne osebe, jih upoštevajo ter jih sprejemajo. Posledično otroci v večji meri spoštujejo pravila obnašanja v knjižnici. Le en anketiranec je odgovoril, da težko sodi o spremembah (Priloga 3).

Na odprto vprašanje, s katerim se je anketa zaključila »Kaj bi pri dejavnostih za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje posebej izpostavili, mogoče pohvalili oziroma kaj pri teh dejavnostih pogrešate?« so štirje anketiranci odgovorili s pohvalami osebja (empatija, prijaznost, ustvarjalnost, inovativnost in razumevanje problematike), s pohvalami organizacije, izvedbe programov in biblopedagoških dejavnosti, posebej so izpostavili tudi nove dejavnosti (šest anketirancev). Prav tako so pohvalili knjižnico kot varen in prijeten prostor (trije anketiranci). Podana je bila tudi kritika enega anketiranca, da se knjižničarji prehitro odzivajo na potrebe uporabnikov, kar je mogoče razumeti kot pomislek, da se pri delu v knjižnici ni mogoče posvečati ciljni skupini uporabnikov na račun drugih knjižničnih storitev (Priloga 3).

6 RAZPRAVA

Iz analize starostne strukture anketnih vprašalnikov za starše smo ugotovili, da je starost otrok anketirancev skladna s starostjo naše ciljne skupine, saj je bilo 91 % otrok starih med 6 in 14 let. Pogostost obiska otrok v Knjižnici Polje je bila za našo raziskavo dobrodošel podatek, saj

je razvidno, da smo v raziskavo zajeli precejšen delež otrok, ki knjižnico pogosteje obiskujejo, kar je značilno za našo ciljno skupino.

Dve tretjini anketirancev sta pritrdili, da njihov otrok sodeluje pri dejavnostih, ki jih organizira Knjižnica Polje. Ko smo anketirance, ki so odgovorili, da njihov otrok ne obiskuje dejavnosti, povprašali, zakaj ne, smo izvedeli, da jih kar polovica dejavnosti ne pozna, kar nam sporoča, da bi bilo dobro obveščeno staršev o dejavnostih za otroke izboljšati. Tudi pri odprtem vprašanju, kaj bi morali spremeniti v Knjižnici Polje, da bi otroci obiskovali dejavnosti, so anketiranci odgovorili, da dejavnosti ne poznajo, izpostavili so slabo informiranost o dejavnostih ter priporočili boljše obveščanje o dogodkih in oglaševanje. Tako smo pri analizi odgovorov pridobili določene pomembne informacije, ki nam bodo v pomoč pri nadaljnjem organiziranju in izvajanju bibliopedagoškega dela z namenom spodbujanja bralne in informacijske pismenosti otrok. Za večjo prepoznavnost bibliopedagoških dejavnosti bi bilo smiselno razmisliti o boljši promociji le-teh v sami knjižnici, na spletni strani in družabnih omrežjih knjižnice ter v okoliških šolah.

V prvi predpostavki smo predvidevali, da bibliopedagoške dejavnosti, ki se izvajajo v Knjižnici Polje, pozitivno vplivajo na bralno kulturo in bralno pismenost ciljne skupine. Analiza odgovorov anket za starše in strokovne delavce je potrdila našo prvo predpostavko, saj je na vprašanje, ali je obiskovanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje vplivalo na bralno kulturo, bralno in informacijsko pismenost otrok, pritrdilno odgovorilo 96 % staršev in kar 100 % strokovnih delavcev. Če upoštevamo, da se je vprašanje nanašalo tako na bralno kulturo in bralno pismenost kot tudi na informacijsko pismenost, omenjena analiza odgovorov prav tako potrjuje tudi našo drugo predpostavko, ki predvideva, da bibliopedagoške dejavnosti, ki se izvajajo v Knjižnici Polje, pozitivno vplivajo na informacijsko pismenost ciljne skupine.

Ker smo želeli pridobiti natančnejše in točnejše podatke o vplivu bibliopedagoških dejavnosti, smo na podlagi strokovne literature in poznavanja bibliopedagoškega dela za namen raziskave in vrednotenja rezultatov določili sledeče pokazatelje bralne kulture: članstvo v knjižnici, obisk knjižnice in pozitiven odnos do branja ter motivacijo za branje. Zmožnost glasnega branja brez večjih napak in poznavanje ter razumevanje vsebine (obnova prebranega) smo upoštevali kot pomembni kompetenci bralne pismenosti, sposobnost iskanja informacij v knjigi (kazalo) in obvladanje COBISS+ ter samostojno iskanje knjig v knjižnici pa smo uvrstili v informacijsko

pismenost. Ker pomemben del bibliopedagoških dejavnosti poleg tega da širi in razvija bralno kulturo, stremi tudi k spodbujanju ustvarjalnosti, so nas v raziskavi zanimali še podatki, če otroci iz ciljne skupine ustvarjajo na temo prebrane knjige ter imajo do risanja in ustvarjanja pozitiven odnos.

Podrobnejša analiza anket za starše je pokazala izvrstne rezultate glede vpliva bibliopedagoških dejavnosti v prid bralni kulturi, saj je večina anketirancev ali njihovih otrok včlanjenih v knjižnico. Večina otrok tudi rada obiskuje knjižnico in rada bere. Pri vplivih na bralno pismenost večina staršev ocenjuje, da otrok zna obnoviti knjigo in je zmožen brez večjih napak glasno prebrati krajše odlomke. Pri analizi vpliva bibliopedagoških dejavnosti na informacijsko pismenost v anketah za starše izvemo, da zna večina otrok samostojno poiskati zahtevane informacije v knjigi, velik delež otrok zna v knjižnici poiskati želeno knjigo in manjši delež otrok uspešno poišče želeno knjigo v COBISS+. Pri rezultatih so upoštevane trditve popolno strinjanje in strinjanje; če bi upoštevali še delež anketirancev, ki se delno strinjajo, bi bil njihov delež še večji. Dobra polovica anketirancev trdi, da otrok ustvarja na temo prebrane knjige, večina pa je mnenja, da otrok rad riše in ustvarja. Če si natančneje ogledamo rezultate anket za starše, izvemo, da največ staršev pripisuje največji vpliv na bralno in informacijsko pismenost otrok sodelovanju na Ustvarjalnih delavnicah, sledijo Ure pravljic, nato Ustvarjalne urice ob torkih, »Izzivi v knjižnici«, Šola na obisku, dejavnost Rastem s knjigo, Uganke in Bralni klub OŠ Polje. Pri tem je potrebno upoštevati, da na mnenje o vplivu dejavnosti na bralno kulturo, bralno in informacijsko pismenost vpliva že samo poznavanje dejavnosti s strani staršev, saj nekateri niso seznanjeni z dejavnostmi, ki jih njihovi otroci obiskujejo v Knjižnici Polje, zato smo v anketi najprej preverili poznavanje bibliopedagoških dejavnosti s strani staršev in jih povprašali, pri katerih dejavnostih njihov otrok sodeluje. Rezultati anket glede poznavanja Ustvarjalnih delavnic in Ur pravljic s strani anketirancev nas niso presenetili, saj je poznavanje oblik bibliopedagoških dejavnosti skladno s frekventnostjo obiska dejavnosti v praksi. Pozitivno nas je presenetilo poznavanje Ustvarjalnih uric ob torkih, ker gre za novo obliko bibliopedagoške dejavnosti, ki jo je Knjižnica Polje uvedla šele v letu 2023.

V raziskavi nas je posebej zanimalo tudi poznavanje nove, eksperimentalne oblike bibliopedagoškega dela v Knjižnici Polje, ki smo jo poimenovali »Izzivi v knjižnici«, kjer je analiza pokazala, da jo pozna le majhen delež staršev. Večina staršev, ki »Izzive v knjižnici« pozna, zatrjuje, da le-ti pozitivno vplivajo na bralno in informacijsko pismenost otrok, kar

potrjujejo tudi naše ugotovitve pri delu s ciljno skupino. Dejavnost bi bilo smiselno vključiti k obstoječim bibliopedagoškim dejavnostim knjižnice in jo tudi nadgrajevati, saj uporabnika z »Izzivi v knjižnici« seznanimo z določeno temo, hkrati promoviramo knjižnično gradivo ter posledično otroke motiviramo k branju, razmišljanju, ustvarjanju in jim omogočimo kakovostno preživljanje prostega časa.

Analiza rezultatov anket za strokovne delavce je pokazala, da so zelo dobro seznanjeni z bibliopedagoškimi dejavnostmi, ki jih izvaja Knjižnica Polje. Pozitivno nas je presenetilo, da večina strokovnih delavcev odlično pozna vse bibliopedagoške dejavnosti, tudi nove oblike, ki smo jih poskusno izvajali v preteklem letu.

Podrobnejša analiza anket za strokovne delavce je pokazala, da jih dve tretjini ocenjuje, da bibliopedagoške dejavnosti vplivajo na to, da otroci radi berejo in da otroci preberejo knjige, ki jih priporočajo knjižničarji. Pri vplivih na bralno pismenost večina anketirancev ocenjuje, da sodelovanje na dejavnostih vpliva na zmožnost otrok, da znajo obnoviti knjigo in slaba polovica vprašanih, da vpliva na zmožnost glasnega branja krajših odlomkov brez večjih napak. Pri analizi vpliva bibliopedagoških dejavnosti na informacijsko pismenost smo izvedeli, da dve tretjini vprašanih menita, da sodelovanje otrok na dejavnostih vpliva na njihovo zmožnost, da v knjižnici znajo sami poiskati zelene knjige, skoraj toliko jih ocenjuje, da dejavnosti vplivajo na sposobnost otrok, da znajo poiskati zahtevane informacije v knjigah, polovica vprašanih se tudi strinja, da dejavnosti vplivajo na zmožnost otrok, da poiščejo zeleno knjigo v COBISS+. Dobra polovica strokovnih delavcev soglaša, da dejavnosti vplivajo na to, da otroci ustvarjajo na temo prebrane knjige.

Tako tudi obsežnejša analiza rezultatov obeh anket odločno potrjuje prvo in drugo predpostavko, saj je raziskava pokazala, da obiskovanje bibliopedagoških dejavnosti v Knjižnici Polje pomembno vpliva na bralno kulturo, bralno pismenost in informacijsko pismenost otrok ciljne skupine. Ugotovili smo tudi, da so klasične in nove bibliopedagoške dejavnosti, ki jih izvaja Knjižnica Polje, ustrezne in priljubljene med obiskovalci, zato bo knjižnica z njimi nadaljevala tudi v prihodnje.

V tretji predpostavki smo predvidevali, da se je odnos ciljne skupine do knjižnice, branja in knjižničarjev po izvajanju obstoječih in novih bibliopedagoških oblik dela v zadnjem letu

izboljšal. Ker nas je zanimal odnos otrok do Knjižnice Polje, smo sodelujoče v raziskavi povprašali tudi, kaj otrokom le-ta predstavlja. Izvedeli smo, da največjemu deležu otrok Knjižnica Polje predstavlja prostor za pridobivanje znanja in mesto, kjer si izposodijo knjižnično gradivo, dobri polovici predstavlja prostor za ustvarjanje in prostor za preživljanje prostega časa, polovici predstavlja prostor za igro in druženje ter slabi polovici prostor za učenje. Iz analize rezultatov anket za strokovne delavce je razvidno, da se je odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev po obiskovanju bibliopedagoških dejavnosti v zadnjem letu opazno izboljšal. Vsi anketirani strokovni delavci so ocenili, da je danes (leta 2023) odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev dober ali zelo dober. Znančno manj, le slaba tretjina strokovnih delavcev je ocenila, da je bil pred letom dni (leta 2022) odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev dober ali da je bil ustrezen, manjši delež je odnos ocenil kot slab, skoraj neznamenit delež anketirancev pa kot zelo dober. Odgovori na odprto vprašanje o utemeljitvi odločitve strokovnih delavcev za njihovo oceno te trditve še dodatno podkrepijo, saj jih je kar 8 od 10 odgovorilo s pohvalami. Rezultati anket potrjujejo tudi našo tretjo predpostavko, saj se je odnos ciljne skupine do knjižnice, branja in knjižničarjev po izvajanju obstoječih in novih bibliopedagoških oblik dela v zadnjem letu znatno izboljšal. Zato bi bilo smiselno nadaljevati z izvajanjem oblik bibliopedagoškega dela, ki smo jih uvedli v zadnjem letu, ter jih razvijati in nadgrajevati.

Pri kritični oceni rezultatov raziskave bi dodali še, da je predmet raziskave zelo zanimiv in pomemben za delo knjižnic, vendar je predstavljala meritev učinkov vpliva bibliopedagoških dejavnosti na bralno kulturo, bralno in informacijsko pismenost tudi velik izziv, saj so področje obravnave in pojmi, kot so bralna kultura, bralna pismenost in informacijska pismenost kompleksni sami po sebi in se med seboj pogosto prepletajo.

7 ZAKLJUČEK

V nalogi smo proučili področje bralne kulture, bralne ter informacijske pismenosti in obravnavali spodbujanje bralne pismenosti otrok na podlagi strokovne literature, strokovnih priporočil in standardov. Opisali smo raziskovalno okolje naloge, to je Knjižnico Polje, in opredelili konkreten problem, ki se je pojavil v njej pri delu z otroki. Knjižnica Polje je umeščena v novo stanovanjsko naselje, ki je zraslo v zadnjih letih in pridobilo veliko število prebivalcev, prav tako pa se je povečalo število revnih in socialno ogroženih oseb.

Med delovne naloge knjižnice spadata skrb za bralno kulturo ter bralno in informacijsko opismenjevanje otrok iz lokalnega okolja, ki v knjižnico prihajajo preživljat svoj prosti čas. Ker pogosto niso želeli upoštevati pravil knjižnice ter pravil ustreznega vedenja v prostoru, sta načrtovanje in izvedba bibliopedagoškega dela ter knjižničnih storitev za izbrano ciljno skupino predstavljala svojevrsten izziv. Pojavile so se potrebe po specifičnem bibliopedagoškem delu, namenjenem ciljni skupini otrok, ki večinoma ni obiskovala obstoječih bibliopedagoških programov in uvedbi ustvarjalnih strategij motiviranja za branje za ciljno skupino. To je bil povod za uvedbo nove eksperimentalne motivacijske tehnike, ki jo je knjižnica poimenovala »Izzivi v knjižnici« in se uspešno izvaja že dobro leto. Tako se širi znanje informacijske in bralne pismenosti otrok. »Izziv« je naloga, pri kateri omenjeni otroci iščejo po COBISSU+ določene naslove, avtorje in nato gradivo poiščejo v knjižnici. »Izziv« se konča z odgovorom na vprašanje, ki ga poiščejo v gradivu ali pa morajo povzeti prebrano vsebino. Uspešnost omenjene dejavnosti se kaže tako, da so nekateri otroci in mladostniki/uporabniki knjižnice postali člani knjižnice in namesto da motijo ostale uporabnike in zaposlene, berejo in celo poiščejo gradivo tudi za druge uporabnike. Ta tehnika se je izkazala za učinkovito tudi pri reševanju konfliktov. Poleg nove eksperimentalne oblike bibliopedagoškega dela »Izzivi v knjižnici« je Knjižnica Polje pričela z izvajanjem Ustvarjalnih uric, ki so posebej namenjene ciljni skupini in so že postale priljubljene. Knjižnica Polje je, poleg uvedbe omenjenih novih oblik bibliopedagoškega dela, tudi v sodelovanju in povezovanju s Točko, Cono, Javnim zavodom Mala ulica in Javnim zavodom Mladi zmaji v letu 2023 pričela z izvajanjem dejavnosti in tako odgovorila na potrebe po storitvah, kot so učna pomoč za otroke in mladostnike, mladinsko delo, socialno delo (pogovori, svetovanje in pomoč) ter zagotovila ustrezno podporo otrokom in staršem iz ranljivih skupin.

Raziskovanje je izhajalo neposredno iz dejanskih potreb uporabnikov in izzivov, s katerimi se je knjižnica srečevala in se še srečuje na poti spodbujanja bralne in informacijske pismenosti otrok iz ranljivih skupin v Knjižnici Polje. Rezultati raziskave so potrdili ustreznost ter učinkovitost tako obstoječih kot tudi novih oblik bibliopedagoškega dela za spodbujanje bralne in informacijske pismenosti. Odnos ciljne skupine do knjižnice in knjižničarjev ter branja se je po uvedbi novih bibliopedagoških metod opazno izboljšal.

Ugotovitve bodo v pomoč in spodbudo pri nadaljnjem načrtovanju, organiziranju in izvajanju bibliopedagoškega dela z namenom spodbujanja bralne in informacijske pismenosti otrok. Ker

je spodbujanje bralne in informacijske pismenosti poslanstvo in ena izmed glavnih nalog knjižnic, hkrati pa gre za dolgoročen projekt, bi bilo smiselno podobno raziskavo ponoviti v prihodosti.

8 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

- Ambrožič, M. (2005). Anketna metoda. V A. Šauperl (ur.), *Raziskovalne metode v bibliotekarstvu, informacijski znanosti in knjigarstvu* (str. 23–52). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo.
- Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, G. in Vodeb, G. (2011). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Amebis. <https://www.termania.net/slovarji/85/bibliotekarski-terminoloski-slovar>
- Haramija, D. (2017). *Model razvoja družinske pismenosti. Bralna pismenost v predšolski vzgoji in izobraževanju*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru.
- Haramija, D. in Vilar, P. (2017). Bralna kultura kot pomemben dejavik razvoja bralne pismenosti. *Otrok in knjiga: revija za vprašanja mladinske književnosti, književne vzgoje in s knjigo povezanih medijev*, 44(98), 5–16.
- IFLA smernice za knjižnične storitve za otroke, stare med 0 in 18 let.* (2019). The International Federation of Library Associations and Institutions. https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-you/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-sl.pdf
- Jamnik, T. (2018). Normativni položaj bibliopedagoške dejavnosti v mladinskem knjižničarstvu. *Knjižnica*, 42(2–3), 71–94.
- Kobolt, A. in Rapuš-Pavel, J. (2004). Večperspektivni diagnostični model. *Socialna pedagogika*, 8(3), 275–294.
- Kovač, M. (2020). *Berem, da se poberem*. Mladinska knjiga.
- Mestna knjižnica Ljubljana. (2022). *Povsod v mestu: Strateški načrt Mestne knjižnice Ljubljana za obdobje 2022–2026*. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2022/03/Strateski_nacrt_MKL_2022-2026.pdf
- Mestna knjižnica Ljubljana. (b. d.). *Knjižnica Polje*. <https://www.mklj.si/knjiznica/knjiznica-polje/>

- Nacionalna strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030.* (2019). Vlada RS. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Razvojsolstva/Novice/Nacionalna_strategija_pismenost_-2019_30.doc
- Novljan, S. (2002). Informacijska pismenost. *Knjižnica*, 46(4), 7–24.
- Razpotnik, Š., Košan, H. in Bilčić, I. (2018). Podpora ranljivim družinam in preventivno skupnostno delo kot posebna vidika antideložacijskega dela. *Socialno delo*, 56(1), 43–58.
- Resman, S. (2010). *Da bodo še naprej obiskovali knjižnico*. Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/04/Oddelek_za_mladostnike_v_MKL.pdf
- Sarto, M. (2015). *Strategije motiviranja za branje: z izkušnjami slovenskih motivatorok in motivatorjev branja*. Malinc.
- Smernice za knjižnične storitve za mladostnike.* (2022). The International Federation of Library Associations and Institutions. <http://repository.ifla.org/bitstream/123456789/2025/1/Guidelines%20for%20Library%20Services%20for%20Young%20Adults-sl.pdf>
- Smernice za mlade v MKL: z mladimi ustvarjalno in izobraževalno povezana MKL.* (2016). Mestna knjižnica Ljubljana. https://www.mklj.si/wp-content/uploads/2021/04/Smernice_za_mlade_v_MKL_z_naslovnico.pdf
- Strokovna priporočila in standardi za splošne knjižnice: (za obdobje 2018–2028).* (2018). Ministrstvo za kulturo RS, Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Direktorat_za_kulturno_dediscino/Knjiznicna_dejavnost/2018/NSKD_PRIPOROCILA_splosne_knjiznice_2018-2028_objava.pdf
- Škerl Kramberger, U. (26. 9. 2022). Prej srečaš bogatega na Rakovi kot revnega na Mesarski. *Dnevnik*. <https://www.dnevnik.si/1042997588/slovenija/prej-srecas-srecas-bogatega-na-rakovi-kot-revnega-na-mesarski>
- Vilar, P. (2017). *Proaktivna splošna knjižnica za bralno pismenost in bralno kulturo*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. <https://kulturnibazar.si/wp-content/uploads/2020/07/Proaktivna-splo%C5%A1na-knji%C5%BEnica-za-bralno-pismenost-in-bralno-kulturo.pdf>

Združenje splošnih knjižnic. (2019). *Bibliopedagoško delo*.

<https://www.knjiznice.si/uporabniki/storitve/pridobivanje-znanja/bibliopedagosko-delo/>

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik za starše

Pozdravljeni!

Sem Simon Drofelnik, zaposlen v Mestni knjižnici Ljubljana, v Knjižnici Polje. Prijazno vas vabim k reševanju ankete o vplivu izvajanja bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Polje na bralno in informacijsko pismenost otrok in mladostnikov. Analiza bo uporabljena pri moji zaključni nalogi za bibliotekarski izpit ter bo pripomogla pri nadaljnjem načrtovanju in organizaciji bibliopedagoške dejavnosti oziroma dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje. Anketa je anonimna. Reševanje traja približno pet minut.

1. Označite starost svojega otroka.

- 6 do 9 let. 10 do 14 let. Drugo:

2. Kako pogosto vaš otrok zahaja v knjižnico?

- Večkrat tedensko. Večkrat mesečno.
 1x mesečno. Nekajkrat letno.
 Drugo:

3. Ali vaš otrok sodeluje pri dejavnostih za otroke in mladostnike, ki jih organizira Knjižnica Polje?

- Da. Ne.

Na vprašanji št. 4 in 5 odgovarjajte le tisti, ki ste na vprašanje št. 3 odgovorili z NE.

4. Zakaj ne?

Možnih je več odgovorov.

- Ne poznamo dejavnosti. Otroka ne zanima.
 Otrok ima druge dejavnosti. Drugo:

5. Kaj bi morali spremeniti v Knjižnici Polje, da bi vaš otrok obiskoval dejavnosti za otroke in mladostnike?

Na naslednja vprašanja odgovarjajte tisti, ki ste odgovorili na vprašanje št. 3 z DA.

6. Pri kateri bibliopedagoški dejavnosti otrok sodeluje? Možnih je več odgovorov.

- | | |
|---|--|
| <input type="checkbox"/> Ustvarjalne urice ob torkih. | <input type="checkbox"/> Ure pravljic. |
| <input type="checkbox"/> Ustvarjalne delavnice. | <input type="checkbox"/> Uganke. |
| <input type="checkbox"/> Rastem s knjigo. | <input type="checkbox"/> Delavnice ob petkih z Malo ulico. |
| <input type="checkbox"/> »Izzivi v knjižnici«. | <input type="checkbox"/> Ulično delo Mladih zmajev. |
| <input type="checkbox"/> Nemške ure pravljic. | <input type="checkbox"/> Bralni klub OŠ Polje. |
| <input type="checkbox"/> Šola na obisku. | <input type="checkbox"/> Robinzonijada. |
| <input type="checkbox"/> Drugo: | |

7. Označite, v kolikšni meri se strinjate z navedenimi trditvami, pri čemer 1 pomeni, da se s trditvijo ne strinjate, 5 pa, da se s trditvijo popolnoma strinjate.

Trditve	1 Ne strinjam se	2 Delno se nestrinjam	3 Nezmožnost odločitve	4 Strinjam se	5 Popolnoma se strinjam	Ne vem
Otrok je član knjižnice/starši so člani knjižnice.						
Otrok rad hodi v knjižnico.						
Otrok rad bere.						
Otrok prebere knjigo, ki jo je priporočil/a knjižničar/ka.						
Otrok zna v knjižnici sam poiskati želeno knjigo.						

Otrok zna poiskati zeleno knjigo v Cobiss+.						
Otrok zna v knjigi najti zahtevane informacije (kazalo).						
Otrok zna povedati, o čem govori knjiga (obnova).						
Otrok krajše odlomke v knjigi glasno prebere brez večjih napak.						
Otrok ustvarja na temo prebrane knjige.						
Otrok rad riše in ustvarja.						

8. Ali je po vašem mnenju obiskovanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje v preteklem letu vplivalo na katero od zgornjih trditev?

Da. Ne.

9. Če ste odgovorili z DA, katera od dejavnosti je imela največji vpliv?

Možnih je več odgovorov.

- Ustvarjalne urice ob torkih. Ure pravljic.
- Ustvarjalne delavnice. Uganke.
- Rastem s knjigo. Delavnice ob petkih z Malo ulico.
- »Izzivi v knjižnici«. Ulično delo Mladih zmajev.
- Nemške ure pravljic. Bralni klub OŠ Polje.
- Šola na obisku. Robinzonijada.
- Drugo:

10. Ali poznate novo obliko bibliopedagoškega dela v Knjižnici Polje, ki smo jo poimenovali "Izzivi v knjižnici"?

Da. Ne.

11. Če ste odgovorili z DA, označite, v kolikšni meri po vašem mnenju "Izzivi v knjižnici" pozitivno vplivajo na sposobnost otroka, pri čemer 1 pomeni, da se s trditvijo nikakor ne strinjate, 5 pa, da se s trditvijo popolnoma strinjate.

Trditve	1 Ne strinjam se	2 Delno se nestrinjam	3 Nezmožnost odločitve	4 Strinjam se	5 Popolnoma se strinjam	Ne vem
Otrok zna poiskati želeno knjigo v Cobiss+.						
Otrok zna v knjižnici sam poiskati želeno knjigo.						
Otrok zna v knjigi najti zahtevane informacije (kazalo).						
Otrok zna povedati, o čem govori knjiga (obnova).						
Otrok krajše odlomke v knjigi glasno prebere brez večjih napak.						

12. Kaj otroku predstavlja Knjižnica Polje?

Možnih je več odgovorov

- | | |
|--|---|
| <input type="checkbox"/> Prostor za pridobivanje znanja. | <input type="checkbox"/> Prostor za preživljanje prostega časa. |
| <input type="checkbox"/> Prostor za učenje. | <input type="checkbox"/> Prostor za igro. |
| <input type="checkbox"/> Mesto, kjer si izposodijo knjige in DVD-je. | <input type="checkbox"/> Prostor za ustvarjanje. |
| <input type="checkbox"/> Prostor za druženje. | <input type="checkbox"/> Drugo: |

13. Ali bi pri dejavnostih za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje kaj posebej izpostavili, mogoče pohvalili oziroma kaj pri teh dejavnostih pogrešate?

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Najlepše se vam zahvaljujem za sodelovanje!

Priloga 2: Anketni vprašalnik za strokovne delavce

Pozdravljeni!

Sem Simon Drofelnik, zaposlen v Mestni knjižnici Ljubljana, v Knjižnici Polje. Prijazno vas vabim k reševanju ankete o vplivu izvajanja bibliopedagoške dejavnosti v Knjižnici Polje na bralno in informacijsko pismenost otrok in mladostnikov (od 6. do 14. leta). Analiza bo uporabljena pri moji zaključni nalogi za bibliotekarski izpit ter bo pomagala pri nadaljnjem načrtovanju in organizaciji bibliopedagoške dejavnosti oziroma dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje. Anketa je anonimna. Reševanje traja približno pet minut.

1. V anketi sodelujem kot:

- zaposlen v Osnovni šoli.
- strokovni sodelavec zaposlen v Mestni knjižnici Ljubljana.
- drugo:

2. Katere od naštetih dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje poznate?

Možnih je več odgovorov.

- Ustvarjalne urice ob torkih.
- Ustvarjalne delavnice.
- Šola na obisku.
- Delavnice ob petkih z Malo ulico.
- Ulično delo z Mladimi zmaji.
- Bralni klub OŠ Polje.
- Ure pravljic.
- Uganke.
- Rastem s knjigo.
- "Izzivi v knjižnici".
- Nemške ure pravljic.
- Drugo:

3. Ali menite, da obiskovanje dejavnosti za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje pozitivno vpliva na bralno in informacijsko pismenost?

- Da.
- Ne.

4. Označite, v kolikšni meri se po vašem mnenju kaže pozitivni vpliv, pri čemer 1 pomeni, da se s trditvijo nikakor ne strinjate, 5 pa, da se s trditvijo popolnoma strinjate.

	1	2	3	4	5	
--	---	---	---	---	---	--

	Se ne strinjam	Delno se ne strinjam	Nezmožnost odločitve	Strinjam se	Popolnoma se strinjam	Ne vem
Otrok rad bere.						
Otrok prebere knjigo, ki jo je priporočil/a knjižničar/ka.						
Otrok zna v knjižnici sam poiskati želeno knjigo.						
Otrok zna poiskati želeno knjigo v COBISS+.						
Otrok zna v knjigi najti zahtevane informacije (kazalo).						
Otrok zna povedati, o čem govori knjiga (obnova).						
Otrok krajše odlomke v knjigi glasno prebere brez večjih napak.						
Otrok ustvarja na temo prebrane knjige.						

5. Kako bi ocenili odnos otrok do knjižnice in knjižničarjev (po obiskovanju dejavnosti za otroke in mladostnike)?

	Slab	Ustrezen	Dober	Zelo dober	Ne vidim spremembe	Ne morem oceniti
Danes.						

Pred enim letom.						
------------------	--	--	--	--	--	--

6. Kako bi utemeljili vašo odločitev?

7. Kaj bi pri dejavnostih za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje posebej izpostavili, mogoče pohvalili oziroma kaj pri teh dejavnostih pogrešate?

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Hvala za sodelovanje.

Priloga 3: Odgovori na odprta vprašanja

1. »Kaj bi morali spremeniti v Knjižnici Polje, da bi vaš otrok obiskoval dejavnosti za otroke in mladostnike?«

- Ne vem katere so, zato tudi ne morem svetovati.
- Več informacij.
- Malo bolj zgodnja ura.
- Boljše oglaševanje, prijaznost knjižničark ženskega spola naj se izboljša- parkrat je bila nadrti ker si je želela sposodit na mamino izkaznico knjige, po takih dogodkih si sposojajo knjige v Zalogu ali kje drugje saj jih odbije, knjige obožuje in bo prišla do njih v drugih enotah. pohvala knjižničarjem moškega spola v enoti Polje. Res obvladata.
- Spremembe niso potrebne. Glavni vzrok ne obiskovanja je tedenski urnik obveznosti.
- Mogoče obveščanje o programu oz dejavnostih na mail, na spletni strani, ne le na oglasni deski.
- Super je vse.
- Dostopnost.
- Ne ker ne poznam.

2. »Ali bi pri dejavnostih za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje kaj posebej izpostavili, mogoče pohvalili oziroma kaj pri teh dejavnostih pogrešate?«

- Pohvalili bi novega knjižničarja.
- Imam otroka dislektika, zato bi bilo fino, če bi lahko naredili \ "kotiček\ " s temi knjigami.,ki so primerne za njih. Namreč za te otroke je težko normalno brati iz navadnih knjig in posledično sovražijo knjižnico in branje nasploh.
- Vsa pohvala zaposlenim.
- Vesela sem, saj imajo otroci možnost \ "kulturnega\ " oddiha in da ob tem neizmerno uživajo. Všeč mi je tudi red, ki je vzpostavljen.
- Knjižničarja Simona in Mateja.
- Odlične delavnice, se vec le-teh! :)
- Hvala za vaš trud.
- Angažiranost in prijaznost zaposlenih.
- Zelo prijazni vsi zaposleni in nam vedno pripravljeni svetovati in pomagati.

- Pohvalil bi dober program in prijaznost.
- Pohvalila bi celoten program, organiziranost knjižnice in osebje.

3. »Kako bi utemeljili vašo odločitev?«

- Otroci knjižnico prepoznavajo kot varen prostor in knjižničarje kot varne osebe. Poznajo jih po imenu, radi zahajajo v prostore knjižnice, se z njimi učijo, berejo ipd.
- Med otroki in knjižničarji se je vzpostavil vzajemni odnos, ki temelji na tem, da otrokom pomagamo pri šolskih obveznostih in se z njimi tudi sproščeno pogovarjamo.
- Večina otrok ima (in je imela) do knjižnice čisto dober odnos, smo pa na začetku lanskega leta imeli težave z manjšo skupino otrok (osnovnošolcev). Ko smo jih spodbudili k izzivom, branju, reševanju kvizov in ugank, so se nekateri umirili in v knjižnici niso bili več moteči za zaposlene in uporabnike.
- Vidi se napredek, otroci so bolj seznanjeni s pravili obnašanja v knjižnici in se jih včasih bolj včasih manj uspešno držijo. Knjižničarje bolj upoštevajo.
- Veliko angažirajo zaposlenih pri izvajanju bibliopedagoških dejavnosti.
- Sem učiteljuca v 1.razredu, zato težko sodim o spremembah od prej in o aktivnostih učencev glede cobissa+ in branja.
- Razmere v Polju se izboljšujejo.
- Otroci z navdušenjem poročajo o obisku in aktivnostih v Knjižnici Polje ter o prijaznosti knjižničarjev in knjižničark :-)
- Nove dejavnosti in pozitiven, prijazen, sprejemljiv odnos knjižničarjev do otrok.
- Učenci si izposojajo knjige, udeležujejo se ur pravljic, delavnic.

4. »Kaj bi pri dejavnostih za otroke in mladostnike v Knjižnici Polje posebej izpostavili, mogoče pohvalili oziroma kaj pri teh dejavnostih pogršate?«

- Pohvalila bi odnos zaposlenih, človeški pristop, empatijo in razumevanje njihove problematike. Pohvalila bi tudi spodbujanje motivacije za branje in učenje. Ustvarjanje varnega prostora in prijetne klime za otroke. Za mladostnike ne vem, v kolikšni meri in na kakšen način se vključujejo.
- Da so namenjene vsem otrokom, tudi tistim, ki ne berejo in knjižnice ne uporabljajo redno.

- Dobro je videti, da po obisku knjižnice (Rastem s knjigo, Šola na obisku), kakšen otrok pride nazaj s starši in se vpiše ali pa pride povprašat po priporočeni knjigi. Po reševanju izzivov se nekateri bolje znajdejo po knjižnici in tudi znajo iskati po cobissu.
- Preveč hitra reakcija na njihove neutemeljene prošnje pri dejavnostih.
- Nič.
- Ure pravljic, obiski vrtcev.
- Rastem s knjigo.
- Zelo bi pohvalila angažiranost, domiselnost in pripravljenost pomagati, odnos do učencev in učiteljev, sprejemanje drugačnosti in potrpljenje. Hvala vam.
- Ustvarjalnost, prijaznost, inovativnost pri delu z otroki.
- Bravo, le tako naprej.
- Pohvalila bi nove oblike bibliopedagoškega dela, ki ste jih uvedli, čestitke.